

JÓLÉTI GAZDASÁG A SZENT KORONA ORSZÁGÁBAN

Összeállította:
Síklaky István,
Bruckner József, Darab Csaba,
Dohán Mihály, Drábik János, Gallai István,
Mándoki Andor, Marek Tibor, Tóth Elek,
Vadai Mihály Zsolt, Weller Márton, Zielinsky Szilárd
közreműködésével,
Ángyán József, Baranyi Károly, Gyulai Iván,
Szeremley Béla, Tanka Endre
írásainak felhasználásával

FENNMARADÁS FÜZETEK 2.
2005 KAPU

Az Összefogás a Fennmaradásért Mozgalom

(Fennmaradás Műhely)

ajánlásai

az alkotmányos rendszerváltás kormánya számára

**Ez a program nem kötődik egyetlen párthoz sem.
Minden olyan párt és nem-párt formában szervezett
társadalmi erő számára készült, amelyek - összefogva -
fel kell, hogy váltsák a jelenlegi párturalmat/pénzuralmat
egy a nép javát szolgáló közhatalommal.
Tartalmát tekintve a Jobbik Magyarországért Mozgalom
rövid programjának Síklaky István *Létebiztonság és
harmónia* c. könyve alapján való kifejtésének tekinthető.**

ISBN

Kiadó: Magyar a magyarért Alapítvány, Budapest

Felelős kiadó: a Kuratórium vezetője

Szerkesztette: Síklaky István

Elérhető: 06(20)552-8937

Borító grafika, tördelés: Kincsesné Salca Mária

Nyomás és kötészet: Ex-Kop Bt. Szigetszentmiklós

Tel: 06(24)555-131

Felelős vezető: Nagyné Brágya Erzsébet

MILYEN LEGYEN A JÓLÉTI (TERMÉSZETES) GAZDASÁG RENDJE, ÉS HOGYAN HOZHATJUK LÉTRE

Bevezető

0.1 Józan ésszel!

Kérjük a Tisztelt Olvasót, tíz percre felejtse el, hogy valaha is hallott szocializmusról és kapitalizmusról, GDP-ről, modernizációról, Európai Unióról és minden efféléről, és gondoljuk végig együtt a következő, nagyon egyszerű dolgokat:

Egy elképzelt PÉLDA-MEGYE lakossága 300 ezer lélek. Életük első harmadát a növekedésnek, felkészülésnek, második harmadát a munkának szentelik, a harmadik harmad pedig a kedvtelés és a nyugalom időszaka. Ebből következően 100 ezer ember gondoskodik a lakosok életszükségletéről. Józan becslés szerint 80 ezer ember szorgalmas, de nem túlfeszített munkával gondoskodik mindenről, ami a 300 ezres közösség tisztességes megélhetéséhez szükséges, ennivalóról, fedélről, ruházatról, a nevelés-oktatás, tudományos kutatás rendszeréről, az egészségügyi rendszerről, az energiaellátásáról, a közlekedési rendszerről, a közbiztonságról, a közigazgatásról, a kulturális életéről. 20 ezer munkabíró ember marad olyan termékek-szolgáltatások előállítására, amiért cserébe behoznak a megyébe a helyi források fölött szükséges energiát, gyógyszereket, tévé-készülékeket és számítógépeket, személy- és teherautókat, autóbuszokat és vonatszerelvényeket, és minden mást, ami fontos.

Péllda-megyénkben tehát minden lakos számára biztosítva van minden, ami alapvetően a létehez szükséges, mégpedig úgy, hogy az alapvető élelem, ruházat, lakhatás és az energia jó része tekintetében gyakorlatilag függetlenek a multiktól és a nemzetközi pénzvilágtól, és így biztonságban élhetnek, nélkülözés, koldulás és hajléktalanság nélkül, kényszerű kórházi ágycsökkentések és iskolabezárások nélkül.

AKKOR HÁT MIÉRT NEM TUD TISZTESSÉGESEN MEGÉLNI A MAGYAR TÁRSADALOM TÚLNYOMÓ RÉSZE?

Ezt a kérdést kiegészíthetjük azokkal a kérdésekkel, amelyeket Füzes Oszkár tett fel a Népszabadság „Álláspont” rovatában (2004.10.21.) „*Ha nő a nemzeti jövedelem, akkor miért csökken az enyém? Ha tudásgazdaságra törekszünk, akkor miért veszik el a közpénzt az oktatástól és a kutatástól? Ha ilyen sok adót fizetek, akkor miért nem jut több útra, kórházra és parlagfüre? Annyi áldozat után miért nem közelítjük gyorsabban a nyugati életszínvonalat?... Hogyan lett megint három millió szegény, és miért kell rettegnie másik három milliónak az elnyomorodástól?*” És még egy kérdés: **Miért csodálkozunk, hogy elviselhetetlen mértékű a korrupció, amikor a nyugati vállalatok évente**

80 milliárd dollárt költenek megvesztegetésre – körülbelül annyit, amennyi az ENSZ szerint a szegénység felszámolásához kellene? (GAIA 2000.12.15.)

Halljuk a szokásos választ: „*Ez romantikus antikapitalizmus!*” De arra kérjük az Olvasót, ne mentse fel magát ilyen olcsón – egy címke felragasztásával – a józan, önálló gondolkodás emberi-polgári kötelezettsége alól. Inkább tartson velünk, próbáljunk valamilyen valósnak tűnő választ keresni erre a kérdésre (1. fejezet);

- majd próbáljuk megrajzolni egy olyan – a józan ész alapján megvalósíthatónak vélhető – magyar társadalom képét, amelynek minden tagja nemcsak, hogy tisztességesen megél, de magával, embertársaival és a természeti környezettel a jelenleginél érezhetően nagyobb harmóniában él (2. fejezet);

- végül arra a kérdésre keressünk egyfajta választ, hogyan indulhat el a magyar társadalom mai állapotából egy ilyen kívánatos állapot irányába vezető úton (3. fejezet).

Józan ésszel nézzünk szembe azzal, hogy a „létbiztonság és tisztességes megélhetés” nem lehet azonos a nyugati társadalmak pazarló, fenntarthatatlan életmódjával. Évekkel ezelőtt Németországban tartottak egy Észak-Dél konferenciát, ahol szakértők és politikusok tárgyaltak arról, hogyan lehetne a Földön „a nyomort enyhíteni”. (Megszüntetésről szó sincs!) A német tévé tudósított az eseményről, aminek során megszólítottak egy iráni újságírónőt. Amikor a riporter föltekerte a szokásos, semmitmondó kérdéseket, az újságírónő visszakérdezett: „*Tudja-e ön, hogy mennyi kőolajat, gázt, acélt és szenet használ föl évente egy német állampolgár?*” Ahogy ez lenni szokott, a riporter nem tudta. A hölgy megmondta neki. Aztán így folytatta: „*Mára a műholdas tévé és az amerikai filmek révén ezt a fajta jólétet az egész világ megismerte. Ma már egy iráni és egy kínai polgár is, sőt a Föld minden lakója ugyanolyan jól szeretne élni, mint a németek. Szorozza meg a német fogyasztást, hogy az USA-t ne is említsük, az emberiség létszámával és válaszoljon: van-e a Földön annyi olaj, annyi gáz, annyi acél és annyi szén? Ugye nincs? Akkor miről beszélünk?*” Még hozzátehetné volna: van-e annyi levegő és víz? Le kell tehát szögeznünk: elmúlt az az idő, amikor még lehetett a filmekből ismert ún. amerikai típusú „fogyasztói” jólétről álmodozni. Az ottani tékozló fogyasztás jelenlegi szintje, ha folytatódik, még akkor is elpusztítja a földi életet, ha csak egyetlen országban, az USA-ban valósult is meg.

Kunzszabó Ferenc jegyezte meg („*És ég az oltár*”), hogy Károly Ágostnak, Szász-Weimar nagyhercegének minisztere, egy bizonyos Johann Wolfgang von Goethe, olyan kényelmi feltételek között élt, amelyeket manapság egy takarítónő felháborodva utasítana vissza.

A valódi gond Magyarországon: a nyilván sem tartott mértékű munkanélküliség, 3 millió, teljesen nyomorban élő ember, a fennmaradáshoz nem elegendő születésszám, milliók számára az egészségügy magánosítása és üzletté tétele miatt az ellátásból való kiszorulásnak, és a nyugdíj nélküli időskornak a fenyegetése, a hajléktalanok félelmetes tömege. Ezért a rendszerváltás kormányának Magyarországon nem azt kell ígérnie, hogy kétszeresére növekszik a gépkocsik száma. A feladat az elszegényedés megállítása és a nyomor felszámolása. Ez pedig csak úgy megy, ha nem a nemzetközi versenyképességünk fokozása, hanem belső erőforrásaink felhasználásával a hazai alapellátás javítása lesz a kormányzati cél. Nem a mezőgazdaság tönkretétele az EU elvárások szolgái teljesítése érdekében, hanem a belső mezőgazdasági piac védelme és a belső fogyasztás növelése. Ma Magyarországon nem autópályákat kell építeni az EU igényeire, hanem felújítani a meglévő utakat, rendbe szedni a roskadozó társasházakat,

működőképessé tenni és korszerűsíteni az olcsó privatizálhatóság érdekében lerobbant kórházakat. Egy kétkezi dolgozó a társasági élet iránti igényét ne csak a kocsmában elégíthesse ki, ifjúságunk a teljes kilátástalanság miatt ne az italban és a drogban keressen feledést, örömét ne a másságban és cinizmusban, hanem a hitben, reményben és szeretetben, a munkában, a kultúrában, a tudományban, a szépségben, és mindeneelőtt az egészséges, jövőről gondoskodó „családos” családi életben lelje fel. És munkahelyeket kell létesíteni, ahol nem a világpiacért, hanem egymásért dolgozunk. És a jövőre gondolva rendbe kell szedni az elhanyagolt iskolákat, és nevelni, nevelni, nevelni és képezni azt a csekély lélekszámú ifjúságunkat, amelynek világra jövetelét nem tudta megakadályozni a libero-kommunista abortusz”kultúra”, mert nagyon, nagyon nehéz feladat vár rájuk ebben az elöregedett társadalomban. Nem „növekedésre” van szükségünk, hanem létbiztonságra, lakásra és munkára, és a legfontosabbra: az ember megbecsülésére.

0.2 Természetes gazdasági rend

A 2. és 3. fejezetben vázolt program egy természetes gazdasági rend megvalósításának programja, melyben a gazdasági tevékenységnek nem az a célja, hogy a „legügyesebbek” a nagy többség rovására meggazdagodjanak, hanem a létbiztonság és harmónia *mindenki* számára; harmónia az egyének és a közösségek között, harmónia a természeti környezettel. Jogrendje a természetjognak van alárendelve, amely semmilyen népszavazással vagy diktátummal nem érvényteleníthető. Ennek a magyar történelemben kialakult alrendszere a Szentkorona-tan, amely – ennek megfelelően – ugyancsak fölötte áll az emberi akaratnak; mint a klasszikus megfogalmazásban olvasható: *„Sem választott, sem kinevezett hatalom nem határozhatja meg sem a hatalomnak, sem a népnek a Szent Koronához való viszonyát”*. A természetes társadalom erkölcsa a *szereket-erkölcs*, amely közös csaknem minden ősi vallásban, de a legtisztább, legkövetkezetesebb az Evangéliumban olvasható krisztusi megfogalmazása. Jogi formába öntve ez a természetjog lényege.

A természetes társadalmi rend – középpontjában a természetes gazdasági renddel:

- * nagy mértékben érvényesíti a társadalmi igazságosságot, azaz – az élet jogán rászorulókon kívül – mindenkinél a társadalmilag hasznos teljesítményhez köti a javakból való részesedést; megszünteti az erőforrásokhoz erkölcstelen előnyök révén való hozzáférést, azaz kiküszöböli a kizsákmányolást;
- * mindenki számára létbiztonságot teremt;
- * kiegyensúlyozza a közösségi és az egyéni érdekeket;
- * megvalósítja és fenntartja az anyagi fogyasztás tisztas szintjét, összhangban a Földanya eltartó-képességével;
- * megvalósítja és fenntartja az egyéni és közösségi önrendelkezés – a szabadság – anyagi alapjait.

Sokan mondják majd, hogy mindez nagyon szép, de az adósrabszolgaságból, a pénzuralom alól való kiszabadulás megvalósíthatatlan utópia. E kételkedők figyelmébe ajánljuk Argentína példáját. Mint az olvasók majd látni fogják, a kilábalásnak a 2. és 3.

fejezetben kidolgozott módszere nagymértékben egybeesik azzal a gazdaságpolitikával, amelyet Argentína népét szolgáló kormánya sikeresen megvalósít. Kubában pedig azt láthatjuk, hogy milyen egészséges, a fenntarthatóságot is szolgáló lépésekkel lehet kivédeni egy évtizedes embargót.

0.3 Az argentin példa

(Szabó Anna „*Talpra állt a tangó hazája – Gazdasági felemelkedés a Nemzetközi Valutaalap válságreceptje nélkül*” című - Magyar Nemzet 2005.1.20. – cikke, kis rövidítéssel.)

Kiheverte az argentin gazdaság a három évvel ezelőtti pénzügyi összeomlást; a recessziót felváltotta a GDP növekedése, és szinte az összes gazdasági mutató javulását úgy sikerült elérnie a dél-amerikai államnak, hogy a Nemzetközi Valutaalap (IMF) adósság-spiráljába került ország nem volt hajlandó alkalmazni az IMF válságreceptjét. A többi latin-amerikai országhoz hasonlóan Argentína eladósodása is az első olajárrobbanás után, a 70-es években kezdődött el, és tíz év leforgása alatt a pénzügyi rendszer teljes függésbe került a külföldi bankoktól. Miután a 80-as években az IMF drasztikusan megemelte kamatait ... az ország adósság-spirálba került; hiába fizetett egyre többet adósságszolgálatként, a felvett hitelek összege egyre csak növekedett, s 2001 végére elérte a kamatokkal számított 141 milliárd dollárt, amelyet Argentína már nem tudott fizetni. Ekkor az ország történelmének legsúlyosabb krízisét élte meg: emberek milliói veszítették el munkájukat, befagyasztották a bankszámlákat, utcai zavargások törtek ki, és a helyzet súlyos politikai válsághoz vezetett.

A válságot áthidaló újabb kölcsönök folyósítását az IMF a „szokásos” minta szerint költségvetési megszorító intézkedések bevezetéséhez kötötte, Buenos Aires azonban nem ezt az utat választotta. Sőt, megtagadta a hitelek visszafizetését, **állami beruházásokkal és a hazai vállalatok segítségével munkahelyeket teremtett, és a belföldi fogyasztást élénkítve próbált meg kilábalni a válságból.** (*A mi kiemelésünk – S.I.*)

Az azóta sem törlesztett hatalmas államadósság leírására, gyakorlatilag adósság-elengedésre a közelmúltban tett végleges javaslat óriási felháborodást váltott ki a hitelezők körében, mivel a *Néstor Kirchner* vezette kormány hosszas alkudozások után a befektetéseknek alig 40 százalékát hajlandó csak kifizetni. ... A legtöbben, majdnem 40 százalékban, argentin állampolgárok a hitelezők, a külföldiek nagyrészt olaszok, svájciak, németek és amerikaiak. A pórul járt államkötvény-vásárlók most dönthetnek: vagy elfogadják a felajánlott csekély, de biztos rendezést, vagy várnak a javaslatban szereplő 2045-ig, amikorra teljes egészében visszakaphatják a pénzüket – avagy pereskednek.

...

0.4 “Kuba alkotó válasza a nehéz időkre”

(Third World Resurgence, No. 171/172, p. 10. - idézi Gaia XXII. évf. 399. sz.)

“A szocialista országok támogatásának a megszűnése, de még inkább a kilencvenes években szigorodó amerikai embargó nehéz helyzet elé állította a szigetországot: romlott az élelmiszer- és gyógyszerellátás, az üzemanyag és az alapvető felszerelések hiánya pedig szinte az ország napi működését is lehetetlenné tette. De más, hasonló helyzetbe került országokkal szemben (pl. Irak) Kuba nem került végleges válságba,

hanem új, önellátó fejlődési pályára állította az országot, amely a fenntarthatóság szempontjából mások számára is példa értékű lehet.

A fosszilis erőforrások, elsősorban az olaj hiányának pótlására a 90-es évek elején egymillió kerékpárt importáltak Kínából, ami átalakította a városi közlekedést. Lovak, öszvérek és ökrök tenyésztésébe fogtak a földművelés szükségleteinek kielégítésére. Az energiaellátásban szerepet kaptak a megújuló források, a nap, a szél és a víz. A nemzeti oktatási program keretében létrehozott közösségi "TV-termek" egy részét napenergia működteti, a Sierra Maestra-ban pedig mini-vízierőműveket építettek. Hosszú távon Kuba teljes energiaellátását a megújulókra kívánja építeni.

Az élelmezés terén a kieső vegyszereket az alternatív, fenntartható gazdálkodási módszerek intenzív kutatásával és terjesztésével pótolták. A korábbi monokultúras cukornád ültetvények helyén helyi fogyasztásra szánt élelmiszer-növényeket kezdtek termesztetni, integrált növényvédelemmel, vegyes kultúrákkal, teraszos műveléssel, csepptető öntözéssel, szerves trágyával (l. lovak) és egyéb, szelíd, termelési módszerek alkalmazásával. Emellett használatba vonták a városi és városkörnyéki szabad területeket is, ahol közösségi kerteket alakítottak ki. Ily módon ma, pl. Havanna zöldség- és gyümölcsellátásának 93%-át a város határain belül termelik meg.

Az egészségügyi ellátás területén is súlyos problémákat okozott a gyógyszerhiány, amit intenzív saját kutatások és magas színvonalú képzés révén sikerült megoldani. Ma Kubában 225 lakosra jut egy orvos (az USA-ban 450-re), sőt, még más fejlődő országokba is tudnak küldeni belőlük. A 13 alapvető védőoltás tekintetében az ország önellátó (a beoltottság gyakorlatilag 100%-os), sőt, külföldön is keresett anyagokat sikerült kifejleszteni, pl. a hepatitis-B ellen."

1. A világválság

E fejezet forrásait lásd a fejezet végén!

MADÁCH: *„Mi verseny ez, hol egyik kardosan
Áll a meztelen ellenek szemében?
Mi függetlenség, száz hol éhezik,
Ha az egyes jármába nem hajol?
Kutyáknak harca ez egy konc felett.”*

KEYNES: *„Annak a rendszernek, amelyben
élünk, fő hibája, hogy nem tud teljes foglalkoztatást
biztosítani, továbbá, hogy önkényes és igazságtalan
benne a vagyon és jövedelem elosztása.”*

1989-90-ben sokunkban élt olyan illúzió, hogy mivel a világba rákos daganatként ékelődött be a minket is bekebelező Szovjet Birodalom, összeomlása után nincs más dolgunk, mint hogy betagolódjunk a – most már egészséges – világba, és akkor minden jóra fordul. **Azóta keservesen tapasztaljuk, hogy ez nem így van. Az a világ, amely**

körülvesz bennünket, súlyos, és egyre súlyosbodó válságban van, és még csak nem is látszik a fény az alagút végén.

VÁLSÁGTÜNETEK

A válság talán leginkább szembetűnő tünetei: ***a jóléti rendszerek leépülésének irányzata***, és az állandósult, sőt – úgy látszik – megállíthatatlanul növekvő munkanélküliség. Látnunk kell azonban, hogy ez egyáltalán nem valamiféle gazdasági szükségszerűség. A világ gazdagsága folytonosan növekszik, tehát megvolna az a pénz, amiből a jóléti rendszerek változatlan szinten fenntarthatók lennének, azonban a gazdag kevesek – megszűnvné a szovjet veszély – nem akarnak átengedni a nekik jutó egyre nagyobb részből a szegények jólétére annyit sem, amennyi ilyen célra eddig rendelkezésre állt.

A kevés gazdag és a szegény tömegek közti szakadék egyre mélyül. Talán elég, ha az erre utaló számtalan közkezen forgó statisztikai adat-párból itt csak kettőt idézünk: Míg a világ leggazdagabb 10 százalékának jövedelme 1950-ben a legszegényebb 10 százalék jövedelmének 10-szerese volt, 1995-ben ez az arány már 200-szoros, és azóta is évről-évre nő. [BOGÁR/A] Ugyanez más számokkal: 1950-ben világviszonylatban a jövedelem 65 százaléka jutott a leggazdagabb 20 százaléknak és 3 százaléka a legszegényebb 20 százaléknak, 1995-ben a leggazdagabb 20 százalék részesedése a jövedelmekből már 87 százalék volt, a legszegényebbek részesedése pedig 1,3 százalékra csökkent. [BOGÁR/B]

”KAPITALIZMUS MUNKA NÉLKÜL”

Fontos segítséget ad a kialakult helyzet megértéséhez *Ulrich Beck* müncheni szociológia professzor „*Kapitalizmus munka nélkül*” című írása (Der Spiegel 1996/20.). Beck – kis tömörítéssel – a következőket mondja: „... a globális kapitalizmus a magas fejlettségű országokban ... felmond egy történelmi szövetséget a kapitalizmus, a szociális állam és a demokrácia között. A demokrácia Európában és az USA-ban 'munkademokráciaként' jött létre – abban az értelemben, hogy a demokrácia a bér munkában való részvételre épült. Az állampolgárnak, így vagy úgy, meg kellett keresnie a kenyerét, hogy politikai szabadságjogait élettel tölthesse meg. A bér munka nemcsak a magán-, hanem mindig a politikai egzisztenciát is megalapozta. Tehát egyáltalán nem 'csak' a munkanélküli milliókról van szó. És nem is csak a szociális államról. Rólunk, mindnyájunkról van szó. A politikai szabadságról és a demokráciáról Európában ... **Anyagi biztonság nélkül nincs politikai szabadság.** Tehát nincs demokrácia, tehát mindenkit fenyegetnek az új és a régi totalitárius uralmak és ideológiák. ... Ez a gazdálkodási mód csak az anyagi biztonsággal, a szociális jogokkal és a demokráciával kölcsönhatásban képes fennmaradni. Aki csak a piacra tesz, a demokráciával együtt ezt a gazdálkodási módot is elpusztítja.”

AZ ÖNGYILKOS GLOBALIZMUS

Ulrich Beck azt is megállapítja, hogy a multiknak a globalizációval lehetővé vált adóelkerülése kihúzza a talajt a fejlett, ma még demokratikus államok alól. „*Multinacionális vállalatok menedzserei - írja – igazgatási egységeket Dél-Indiába telepítenek ki, de gyermekeiket közpénzekből finanszírozott európai csúcsegységekre küldik. Eszükbe*

sem jut oda költözni, ahol munkahelyeket létesítettek és ahol alacsony adókat fizetnek. A maguk számára magától értetődően igénybe veszik a drága politikai, szociális és polgári alapjogokat, amelyek közületi finanszírozását megtorpedózzák. Látogatják a színházakat. Élvezik a drága pénzért ápoltság természetét és tájat. Nyüzsögnek Európa még viszonylag erőszak- és kriminalitásmentes metropoliszaiban. Ugyanakkor ÉN-központú gazdaságukkal és profitorientált politikájukkal lényegesen hozzájárulnak ahhoz, hogy ez az európai életforma szétesik. Vajon hol akarnak ők vagy gyermekeik élni, ha az állam és a demokrácia Európában nem lesz tovább finanszírozható?”

A leginkább elgondolkodtató megállapítása azonban a következő: „A kapitalizmus mégsem azzal rabolja meg saját legitimitációját, hogy egyre kevesebb munkával egyre többet termel, hanem azzal, hogy blokkolja az új társadalmi szerződésre irányuló kezdeményezéseket ... Az, ami végnek és hanyatlásnak látszik, át kell, hogy értelmeződjen olyan új eszméket és modelleket szülő korszakká, amely eszmék és modellek megnyitják az utat a 21. század állama, gazdasága és társadalma számára.” A „társadalmi szerződés”-re utaló mondatrészt mi emeltük ki, mivel – mint a 3. fejezetben látni fogjuk – ez a Rousseau révén közismertté vált fogalom központi szerepet játszhat a jobb rendszer felé vezető folyamatban.

Sokakat meglepett, hogy Soros György – aki hatalmas vagyonát a legújabb pénzürelmi rend játékszabályai szerint szerezte – ugyancsak ebben a szellemben nyilatkozik: „A szabadversenyes kapitalizmus elmélete szerint a közjót azzal lehet a legjobban szolgálni, ha mindenki korlátok nélkül törekedhet saját érdekeinek kielégítésére. Csakhogy, ha ezt az elképzelést nem tompítja az egyéni érdekek fölött álló közérdek felismerése, **mostani társadalmi rendszerünk** – mely bár korántsem tökéletes, megfelel a nyílt társadalom követelményeinek – **előbb-utóbb össze fog omlani.**” [Magyar Hírlap 1997.1.25.] (Azon elgondolkozhatunk, hogy „mostani társadalmi rendszerünk” mennyire felel meg a „nyílt társadalom” Bergson-Popper-Soros által megfogalmazott követelményeinek, hiszen egy 1993-ban végzett ENSZ-vizsgálat szerint az emberiségnek csak 10 százaléka szólhat bele a sorsába. [Népszabadság 1993.19.] Mindazonáltal Soros jóslata nagyon is figyelemre méltó.)

Nyilvánvaló tehát, hogy a mai súlyos válságtüneteknek nem az az oka, hogy kiürült a Föld éléskamrája, (ez unokáink problémája lesz, ha nem sikerül időben megállítani a világ népességnövekedését), hanem éppen ellenkezőleg: a tudomány és a technika által létrehozott lehetséges bőség kerül egyre élesebben szembe a jelenlegi világgal.

CENTRUM-PERIFÉRIA

Immanuel Wallerstein amerikai közgazdász professzor híres leíró modellje szerint a világ fejlett, gazdag centrumra és szegény, elmaradott perifériára tagolódik. (A periféria és a félperiféria közti különbségtevést most elhanyagoljuk.) A centrum: transznacionális erőközpontok (gazdasági társaságok és velük összefonódott politikai csoportok) hálózata. A centrum döntően hat a világgazdaság valamennyi állapotváltozására, és hatalmával egyre jobban áttör minden tevékenységét korlátozó földrajzi és eszmei határt. Ennek eredménye **a periféria egyre növekvő kiszolgáltatottsága és kizsákmányolása.** Így a gazdag kisebbség egyre gazdagabb, a szegény többség egyre szegényebb lesz. [KORTEN] A centrum-periféria rendszer stabilitását mutatja, hogy 93 meg-

vizsgált államból 88 (lakosok szerint 94 százalék) 1975-83 között ugyanott volt, mint 1938-50 között. [SZIGETI]

Első közelítésben úgy tűnhet, mintha a mai vilárendszer centrum-országokból és periféria-országokból állna. Valójában a gazdag országokon belül is van „periféria” és a szegény országokon belül is van „centrum”, azaz vannak társadalmi rétegek, amelyek életminőségük és érdekeik alapján a centrumhoz illetve a perifériához tartoznak. A gazdag országok „perifériája” a lakosság egyharmada. E belső periféria aránya a lakosságon belül évről-évre nő. A szegény országok „centruma” a *komprádor-elit*, amely anyagi és hatalmi kiváltságokért – saját népe ellen – együttműködik a nemzetközi centrummal. A sajtó és a szakirodalom *dél-amerikai típusú országról* beszél, ha /a/ a komprádorok aránya a népességben közelebb van az 1 százalékhoz, mint a 10 százalékhoz, /b/ a középréteg hiányzik, vagy csekély számú, /c/ a nép zöme nélkülöz és máról-holnapra él. Ezen ismérvek alapján megállapíthatjuk, *Magyarország ma már dél-amerikai típusú ország*.

A PÉNZHATALOM DIKTÁLTA GAZDASÁGPOLITIKA SEHOVÁ SEM VEZETŐ CÉLJAI

Unos-untalan azt halljuk, olvassuk, hogy a gazdaságpolitika követendő céljai:

- * a (GDP-vel mért) gazdasági növekedés,
- * az export, és ennek érdekében a világgazdasági versenyképesség növelése,
- * a tőke egyre szabadabb áramlása és mennél több külföldi tőke becsábítása.

Csakhogy e célok követése nem vezet jóléthez és létbiztonsághoz. Hamis feltevések állnak mögöttük, és követésük a gazdagok további gazdagodását és a szegények további szegényedését, egészében a válság mélyülését eredményezi.

Az első hamis feltevés az, hogy az állandó gazdasági növekedés (amit tévesen a GDP-vel, a „bruttó hazai termék”-nek nevezett mutatóval mérnek) lehetséges, és az egész emberiség életkörülményeinek állandó javulását eredményezi. Valójában az állandó gazdasági növekedés nem lehetséges, hiszen a véges Föld egyik alrendszere sem növekedhet végtelenül, ezért ***a pénzhatalom által diktált („főáramú”) gazdaságpolitika ökokatasztrófához vezet. A gazdaság növekedése, vagy akár minőségi fejlődése is csak akkor lehetséges, ha megállítjuk a természetet pusztító folyamatokat, és csak olyan növekedést/fejlődést valósítunk meg, amelyhez kizárólag megújuló erőforrásokat, visszaforgatott vagy újratermelő nyersanyagokat használunk fel, és nem bocsátunk ki több szennyező anyagot, mint amit a természet folyamatosan ártalmatlanítani tud.***

Az állandó növekedés nem csak fenntarthatatlan, de - az elmúlt 50 év ENSZ-statisztikáinak tanúsága szerint - nem közelít az általános jóléthez, ellenkezőleg, a nagy tömegek nyomora egyre fokozódik. Ezért ***ez a gazdaságpolitika világméretű szociális katasztrófához, a tömegek lázadásához, „világ-polgárháborúhoz” vezet, melynek következményei beláthatatlanok.***

Ehhez képest másodlagos jelentőségű, hogy a GDP hamis mutatója a társadalmi összeteljesítménynek. A mi Széchenyi Istvánunk már a GDP „feltalálása” előtt megírta, hogy ha ásunk egy nagy gödröt, és a következő évben betemetjük, az nyilvánvalóan nem tekinthető gazdasági teljesítménynek, holott a GDP-t mind a kiadás, mind a betemetés költsége növeli. Ez arra is rámutat, hogy az ökológiai korlát valójában nem a GDP

növekedésének szab korlátot, hanem a „megfogható termékek” mennyiségi növekedésének. A GDP növekedése tehát önmagában nem jó, csökkenése önmagában nem rossz, hiszen például a GDP növekedése mellett csökkenhet a személyes fogyasztás, és fordítva.

További hamis állítás az, hogy a tőke (a befektetésre szánt pénz) szabad áramlása üdvös. Ennek az a feltételezés az alapja, hogy ha két állam gazdasága közül mindegyik azon termékekre összpontosít, amelyiket a másiknál hatékonyabban tud előállítani, és e termékeket kicserélik, ez mindkét gazdaság, mindkét társadalom javára szolgál. Ez azonban csak akkor igaz, ha a tőke nem mozoghat szabadon. Korunkban ennek az ellenkezője áll fenn. Ezt egy gondolat kísérlettel szemléltetjük. Képzeljünk el egy országot, amely mindent, amire a lakosoknak szükségük van, maga állít elő, és határait lezárja az áruk és a tőke áramlása előtt. Így a kínálat kielégíti a keresletet, a gazdaság egyensúlyban van. Ha a munkamegosztás ésszerű és méltányos, akkor mindenki annyit dolgozik, amennyire szükség van, és senki nem szűkölködik. Most nyissuk meg a határokat, és tételezzük fel, hogy példa-országunk valamennyi termékét más országokban olcsóbban tudják előállítani, olyan olcsón, hogy még a szállítási költség számításba vételével is megéri példa-országunkba szállítani. **Mondjuk, Magyarország a példaország, és mondjuk, német cégek Kínába telepített üzemekben minden iparcikket olcsóbban tudnak előállítani, mint a magyarországi üzemek, és mondjuk, francia cégek Algériában minden élelmiszert olcsóbban tudnak megtermelni, mint a magyarországi gazdák.** Ebben az esetben az EU-tag Magyarországon mindenki munkanélküli lesz, és a munkabíró emberek felkerekedhetnek, hogy egy olyan országot találjanak, ahol munkaerő-kereslet van. De hol van ilyen ország? **És ha lenne, mi lesz Magyarországból, ezeréves kultúránkból, a családi-baráti kapcsolatokból? Ez nem elfogadható jövőkép, egyik nép számára sem.**

Ugyancsak **hamis a következő tétel: Az a gazdaságpolitika vezet jóléthez, amelynek fő szempontja a világgazdasági versenyképesség.** Más oldalról nézve – amíg léteznek nemzetgazdaságok – a cél a minél több kivitel, pontosabban: a minél nagyobb kiviteli többlet, tekintet nélkül a hazai fogyasztók érdekeire. Holott a külforgalom erkölcsös célja nyilvánvalóan nem ez, hanem a hazai társadalom jóléte. (Az erkölcstelen kiviteli politika tragikus történelmi példája volt, amikor az írországi nagy burgonyavész idején az angol földesurak exportálták a megtermelt kevés krumplit, miközben az írek tömegei éhen haltak, vagy – akik tudtak – kivándoroltak Amerikába.) Az is nyilvánvaló, hogy valamennyi nemzetgazdaságban nem lehet kiviteli többlet, hiszen minden kiviteli többletet más nemzetgazdaságok beviteli többletének kell kiegyenlítenie.

KÍNA

A körkép hiányos lenne, ha nem állapítanánk meg, hogy bár monopolizációs globalizmusról beszélünk, ez a világrend mégsem a világ egészére nézve érvényesül, a kontinentális Kína ugyanis nem egyértelműen része ennek a világrendnek. Az a Kína, ahol az állam az emberiség egynegyedének életét ellenőrzi, szervezi és irányítja, mégpedig a gazdasági mutatók tekintetében olyan – immár több mint évtizedes – sikerrel, ami páratlan a modern gazdaságtörténetben. És ez nem csak a statisztikák számsorai-ban mutatkozik meg, mert tény, hogy Kínában már Mao idejében megvalósult az éhhaláltól való biztonság, amely a legújabb-kori Ázsiában igen nagy vívmány.

A Kínában kialakult másfajta gazdasági rendet egy sajátos rétegződés jellemzi. Elkülöníthető a gazdaságnak a létfontosságú javakat és szolgáltatásokat előállító, forgalmazó és fogyasztó rétege – nevezzük *alapréttegnek* -, amely stabil, és nincs kiszolgáltatva a monopolkapitalista globalizmus hatalmasságainak; és külön elemezhető a gazdaság – ehhez képest – luxuscikket termelő, értékesítő és fogyasztó rétege – nevezzük *kiegészítő rétegnek* -, amely ma már jelentős, és évről évre jelentősebb része a világgazdaságnak. Az alaprétteg legfontosabb elemeit abban láthatjuk, hogy a városi népesség ellátását rizsből, olajból és hasonló alapvető cikkekből állami felügyelet és támogatás biztosítja, a lakosság 70-75 százalékát kitevő parasztság pedig – minthogy nem söpri le a padlását – szülőföldjén maga termeli meg létfontosságú fogyasztási cikkeit. Emellett – kiegészítő rétegeként – működik egy mintegy felerészben állami, felelő részben ma már magáncégekben álló, rohamosan modernizálódó ipar, amely erőteljesen betagozódik a világpiacba. (Megjegyezhetjük, hogy **a japán gazdaságban** is megtalálhatók a kétrétegűség elemei, hiszen **fenntartja és védi drága rizstermelését, keményen védi belső piacát, és korlátozza a jen konvertibilitását**. Hasonló a helyzet az EU-ban is, amely a multik nyomása ellenére – egyelőre még - fenntartja és védi drága mezőgazdaságát.)

A VÁLSÁG ALAPVETŐ OKA ...

... **a kamatozó magánpénzrendszer és a korlátlan tulajdonlás rendszere**, amelyek folytán kialakultak és egyre növekednek a kevesek kezében a nagyvagyonok, mert ezek **kapzsi, szűk látókörű urai mindent alárendelnek hatalmuk és vagyonuk gyarapításának, még az emberiség fennmaradását is**.

A PÉNZURALOM KÖZHATALMA: A PARLAMENTÁRIS PÁRTURALOM

Ez a Nyugat országaiban működő politikai rendszer, amit „demokrácia” néven a világ többi országára is rá akarnak erőltetni, nagyon alkalmas arra, hogy a felszínes szemlélő számára a népuralom látszatát keltse, valójában pedig a pénzhatalom tényleges uralmát szolgálja. Technikájának ismertetését az olvasó megtalálja *A Szent Korona népe kelet és nyugat között* című füzetben, de rövidítve itt is megismételjük: Gyakorlatilag minden felnőtt állampolgár – általában négyévenkénti – szavazatával részt vesz a közhatalmi szereplők kiválasztásában, illetve – a formális jog szerint – választható is ilyen szerepre. A folyamat szervezői a *politikai pártok*, sajnos, gyakorlatilag ezek vezetőse jelöli ki azokat, akik közül a közhatalmi szereplők választhatók, és terjeszt programokat, jelszavakat a választók elé, majd a megválasztottaknak a pártfegyelem alapján esetről-esetre megszabja, hogyan „döntsenek”. Az állampolgároknak négy éven keresztül gyakorlatilag nincs lehetőségük a megválasztottak ellenőrzésére, számon kérésére, visszahívására.

A pénzhatalomnak két fő eszköze van érdekei érvényesítésre. Az egyik: a rendelkezése alatt álló **tömegtájékoztatás és a vele egybefonódó tömegszórakoztatás** (televízió, mozi, újság, rádió) révén **nagymértékben meghatározza, hogy a választók kikre szavaznak**. A másik: a **pártoknak** sok pénzre van szükségük működési költségeikre, reklámra, a „megélhetési politikusoknak” való juttatásokra; **e költségek fedezetét – különböző úton-módon – a pénzhatalomtól kapják**. Ennek fejében gondoskodnak róla, hogy a „közhatalmi döntések” lényegében egybeessenek a pénzhatalom döntéseivel.

vel. Ha „homok kerül a fogaskerekek közé”, akkor jön a puccs, a katonai diktatúra, a politikai gyilkosság, vagy a „megelőző csapás”, aminek révén a „rend” helyreáll, és vissza lehet térni a szokásos „demokratikus” technikákhoz. (Lásd: Lumumba, Allende, a két Kennedy és az USA folyamatos terrorizmusa.)

FORRÁSOK:

BOGÁR László

A/ „Évtizedekre kiható ára van ...” Magyar Nemzet 1996.1.31.

B/ „Tétek és esélyek” Magyar Nemzet 1995.4.12.

KORTEN, Dávid C.: Tőkés társaságok világoralma” Kapu 1996.

PETHŐ Tibor: „Gyilkos kapitalizmus” Magyar Nemzet 1996.2.24.

PLENTER János: „Szálló mortále’ a bizonytalanba” Magyar Nemzet 1995.8.2.

SZIGETI Péter: „Világrendszernézőben” Népszabadság 1993.2.13.

2. Jobb jövőnk alapja: a természetes gazdasági rend

2.1 A természetes gazdasági rend alapelvei és a Szent Korona-tan

Az alkotmányos rendszerváltás során kialakítandó gazdaságpolitikának igazodnia kell azokhoz a *társadalomszervezési alapelvekhez és emberi alapjogokhoz*, amelyek a természetjogból (az evangéliumi erkölcsből, a humánumból) következnek. Ezeket a következőkben fogalmazzuk meg:

ÉRTÉKREND:

a/ Az emberek közötti viszonyt szabályozó, a tételes jogot megelőző erkölcsi elvek közül a legmagasabb rendű a szeretet evangéliumi parancsolata, aminek az érvényesülését szükségesnek és elengedhetetlennek tartjuk a lét minden területén, tehát a politikában és a gazdaságban is.

b/ A legnagyobb érték az élet, ami alatt nemcsak az egyéni emberi életet értjük, hanem a földi élet minden egyéb formáját is: az emberi fajnak és a társadalomnak, valamint a földi teljes élővilágnak az életét és annak megőrzését. Tisztában lévén azokkal a veszélyekkel, amelyek a globalizálódó világban az emberiség és az élővilág létét fenyegetik, különösen fontosnak tartjuk azokat a tevékenységeket, és azoknak a szempontoknak az érvényesítését, amelyek célja a földi élet fenntartása és az azt fenyegető veszélyek kiküszöbölése.

c/ Jó minden, ami az életet segíti, védi, gyógyítja és gazdagítja, és rossz minden, ami értelmetlenül pusztítja, károsítja.

d/ A társadalom alapegysége a család, ezért a társadalomnak minden rendelkezésére álló eszközzel segítenie kell a családok stabilitását, kiemelten kell méltányolnia a jövő nemzedék felnevelése érdekében végzett munkáját, és annak értékét a társadalom minden tagjában tudatosítania kell. A társadalom legnagyobb kincse, a jövő záloga az ifjúság, ezért annak a nemzet erkölcsös, kiművelt, szakmailag képzett, a társadalom többi tagjai és jövője iránti felelősséget érző és vállaló, öntudatos polgárává nevelése a társadalom legfontosabb feladata.

e/ Egyéb kiemelt értékek: Az evangéliumi felebaráti szeretet parancsából ugyan egyértelműen következik, de a jelenlegi történelmi viszonyokra tekintettel szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy elutasítunk minden etnikum, vallás, nem, vagyoni helyzet, pártállás szerinti hátrányos megkülönböztetést, mindenfajta kizsákmányolást és gyarmatosítást. Személyeket és közösségeket nem meghirdetett elveik, hanem a tetteik alapján minősítünk az itt rögzített elveink tükrében.

TÁRSADALOMSZERVEZÉSI ALAPELVEK:

a/ Az emberi személy méltóságának elve: az ember értéke nem képességeiből vagy teljesítményéből, hanem kizárólag létéből származik, és jogai is ezen az alapon illeik meg. Minden emberi személy egyedi és pótolhatatlan, és mint ilyen, képességeitől és teljesítményétől függetlenül azonos méltósággal és jogokkal rendelkezik, ezért egyetlen embert sem áldozhat fel senki akár egy másik ember, akár a közösség javára hivatkozva, és mindenki, aki bármilyen okból rászorul a közgondoskodásra, társadalmi helyzetétől és elismertségétől függetlenül jogosult rá.

b/ A szolidaritás elve: az egyén közösségben, a közösség által és a közösségért él. Az egyén feladata, hogy tevékenységével a közösség, vagyis embertársai hasznára legyen, az emberi közösséget az azt alkotó egyének javára folyamatosan építse és fejlessze, a közösség célja és feladata pedig az, hogy az őt alkotó egyének boldogulását segítse.

c/ A szubszidiaritás elve: minden egyént és közösséget teljesítőképesége arányában kell és szabad terhelni, és nem szabad megvonni tőle a döntés és a megvalósítás jogát olyan ügyekben, amelyek véghezvitelére önállóan képes.

d/ A kötelesség és szabadság elve: Minden ember alapvető kötelessége azon munkálkodni, hogy minden embertársa számára érvényesüljenek az e szakaszban ismertetett társadalomszervezési elvek (a/-e/ bekezdések) és emberi alapjogok (f/-k/ bekezdések), továbbá minden ember tiszteletben kell, hogy tartsa embertársainak cselekvési és magatartási szabadságát, amelyet a társadalom részéről csak az alapvető kötelesség korlátozhat, és kell is, hogy ez a kötelesség korlátozza a szabadságot.

e/ A nemzeti lét elve: Az ember eredendően, lényegénél fogva szabadságra született, amit teljességében egy nemzet közösségében élhet meg, ami politikai közösség és szövetség is egyben. Az egyes nemzeti közösségek viszonyában a Föld nemzeteinek a közösségén belül - meghatározó tendenciaként - ugyanazon itt felsorolt értékrendnek, elveknek és jogoknak kell érvényesülniük, mint amelyek a társadalom tagjainak a viszonyát szabályozzák.

AZ EMBERI SZEMÉLY ALAPJOGAI:

f/ *Az élethez való jog:* Minden embernek joga van ahhoz, hogy a társadalom biztosítsa számára az élet elemi feltételeit (az élelmet, a lakhatást, az egészségügyi ellátást).

g/ *A természet-adta életfeltételekhez és a szellemi termékek használatához való jog (a közkinccsek kisajátíthatatlanságának elve):* Az élet természet-adta elemi feltételeit (a természeti kincseket, a földet, a levegőt, a vizet, az energiaforrásokat) valamint az emberi szellem alkotásait - amelyek lényegében többezer-éves közös szellemi fejlődés gyümölcsei - az egész emberiség, az emberiség minden nemzedéke és nemzete adományként kapta. Ezek elérésére és igénybevételére minden ember, a jelenlegi és minden jövő nemzedék minden tagja azonos jogokkal rendelkezik. Más szóval: nem kerülhetnek magántulajdonba, nem sajátíthatók ki a megújuló természeti kincsek, fenntartásukról a társadalomnak folyamatosan gondoskodnia kell, a nem megújítható természeti kincsek felhasználásakor pedig tekintettel kell lenni a jövő nemzedékek érdekeire.

h/ *A szülőföldön való megélhetés (boldogulás) joga.*

i/ *A társadalom javaiból való részesülés joga (a teljesítmény elv):* A munkaképes emberek csak a társadalom számára végzett hasznos teljesítményük jogán és mértékében igényelhetnek részt a társadalmi össztermékből. Más szavakkal: a koruknál vagy egészségi állapotuknál fogva rászorulókon kívül senki nem jogosult a társadalom számára nyújtott hasznos teljesítmény nélkül részesülni a társadalmi össztermékből.

j/ *Az esélyegyenlőségre való jog:* Minden egészséges gyermeknek, ifjúnak és munkaképes embernek joga van arra, hogy fizetőképességétől függetlenül, csak képességei által befolyásoltan, egyébként a társadalom többi tagjával azonosan, egyenlő eséllyel juthasson hozzá a hivatása elsajátításához és hatékony gyakorlásához szükséges természeti, gazdasági és kulturális erőforrásokhoz.

k/ *A hátrányos helyzetűek különleges joga:* A társadalom azon tagjainak, akik akár szellemi, akár fizikai adottságaikból adódóan hátrányos helyzetben vannak (csökkent munkaképességűek, fogyatékosok, rokkantak), joguk van arra, hogy számukra a társadalom esélyeik fokozását a mindenkori adottságaiknak megfelelő szinten, a mindenkori természetes (tudományos, anyagi) korlátokon belül, méltányos feltételekkel, különleges megoldásokkal is biztosítsa.

AZ ALAPELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK FELTÉTELE

A természetes társadalomnak a pénz- és hitelrendszer köz-ellenőrzésével, a tulajdonrendszer és az adórendszer megfelelő kialakításával biztosítani kell, hogy ne jöhessen létre a magánvagyonok mértéktelen felhalmozódása, amely – mint megtapasztaltuk – a társadalom eltorzulásának fő oka.

ÖSSZHANG A SZENT KORONA-TANNAL

Az előbbieken ismertetett alapelvek a természetjognak, az evangéliumi erkölcsnek az emberi együttélésre vonatkozó tételei, és mivel a szentkorona-tan nem más, mint a természetjognak, az evangéliumi erkölcsnek a magyar történelem körülményei között való érvényesülése, a szentkorona-tannal is teljes összhangban vannak. A szentkorona-tan alaptételeinek rövid összefoglalását az olvasó megtalálja *A Szent Korona népe kelet és nyugat között* című füzetben. E tételek közül itt kiemeljük azokat, amelyeknek meghatározó jelentőségük van a gazdasági rend szempontjából:

3. *„A történelmi alkotmány biztosítja a magyarság és a vele együtt élni kívánó népek, közösségek örök szabadságát. (Hungaria semper libera)”*
4. *„Minden tulajdon forrása a Szent Korona, amely a magyarság és a vele együtt élni kívánó népek, közösségek múlt, jelen és jövő nemzedékeit testesíti meg. (Sacra Corona radix omnium possessionium.)”*
5. *„A Szent Korona erkölcsi, jogi személy, amelynek minden tagját egy és ugyanazon szabadság illeti meg. (Una et eadem libertas.)”*
7. *„Az alkotmányos alaptörvény, a sarkalatos törvények, minden jogszabály, a törvényhozó, végrehajtó, bírói és ellenőrző hatalom minden intézkedése meg kell hogy feleljen a Szent Korona eszmének, a történelmi alkotmány alapelveinek. (Sub specie Sacrae Coronae.)”*

2.2 Az alapelvek a gyakorlatban: tulajdonszerkezet

HÁROMFAJTA TULAJDON

A természetjognak megfelelő tulajdonszerkezet szerves, fokozatos kialakulása érdekében az államnak törekednie kell arra, hogy optimális mértékben és gyorsasággal megvalósuljon:

a) *ember alkotta termelővagyron* esetében a családinál nagyobb vállalkozások munkás- (alkalmazotti), esetenként közösségi tulajdonlása, illetve a mezőgazdasági termékeket feldolgozó és forgalmazó vállalatok esetében az alapanyag-termelők túlnyomó tulajdonlása;

b) a *földterületek* közhatalmi tulajdonlása, ahol a bérlők olyan helyben lakó személyek, vagy ilyenek társasága, akik maguk művelik a területet.¹ Ez megfelel az emberiség ősi tudásának, amely szerint a föld Istené. A Bibliában olvassuk: **„Isten mondja népének: ne adjátok el a földet örök áron, mert a föld az enyém, és ti csak jövevények és zsellérek vagytok e földön.”** *Megjelenik ez az elv a magyar történelmi alkotmányban is, amely szerint a föld a Szent Koronáé.*

c) a természetes monopol-helyzetben lévő *közszolgáltató vállalatok* (közüzemek) közhatalmi (állami, vagy települési-önkormányzati) tulajdona, ahol a tulajdonosi jogok gyakorlását a szolgáltatást igénybevevők intézményesen ellenőrzik.

Ez a tulajdonszerkezet jelentősen elősegíti a teljesítményelv, az esélyegyenlőség, és a kötelesség-szabadság elvének érvényesülését. (Lásd a 2.1 pontot.)

¹ A pontos szabály: Mezőgazdasági vagy bányászati hasznosítású földterület, vagy természetvédelmi terület nem lehet sem tulajdonában, sem bérletében másnak, mint közhatalomnak, vagy olyan helyben lakó természetes személyeknek, akik maguk hasznosítják a területet, vagy kizárólag ilyen személyekből álló társaságoknak. A föld köztulajdona (a Szent Korona tulajdona) fokozatosan válik általánossá, az állam (a helyi önkormányzatok) elővételi joga révén. Az önkormányzatok a földeket helybeli gazdálkodó családoknak adják tartós, örökölhető bérletbe. Lásd a 2.7 pontot is.

VÁLLALKOZÓI TULAJDON

Az előzőekben meghatározott, vállalkozói tulajdonformával jó hatásokkal egyeztetetők össze a következő szempontok:

- * ne szabjunk korlátot az egyéni tehetségnek, alkotóerőnek, szorgalomnak, és tegyük lehetővé, hogy a sikeres vállalkozó, míg él, önállóan, bürokratikus beleszólások nélkül dönthesse az általa létrehozott termelő-szolgáltató egység működéséről és élvezhesse hasznát;
- * érvényesüljön mindegyik induló generáció számára a vállalkozási esélyegyenlőség;
- * a munkás-alkalmazotti tulajdonlás révén a munkahelyeken is, ahol életünk nagyobb részét töltjük, érvényesüljön a demokrácia, az öngazgatás, a - csak mások szabadsága által korlátozott - szabadság tendenciája.

Emellett a mezőgazdasági termékeket feldolgozó és forgalmazó vállalkozások esetében a nyersanyagtermelők jogos érdekeinek érvényesülését is elősegíti ez a tulajdonforma.

A munkás- és gazdatulajdonlás folytán a termelés-szolgáltatás parancsnoki posztjain lévők anyagi boldogulása attól függ, hogy a rájuk háruló társadalmi feladatokat jó minőségben és gazdaságosan teljesítik-e. Megvalósul az a kíváncsi, hogy e „parancsnokok” számára a termelés-szolgáltatás ne csak (vagy ne elsősorban) profitot fialó tevékenység legyen. Az elmúlt kétszáz év, de különösen a legutóbbi évtizedek tapasztalatai nem igazolták azt a liberális feltevést, amely szerint a pénztulajdonosok lehető legnagyobb haszonra való törekvése automatikusan a társadalmi erőforrások optimális (a közérdeknek leginkább megfelelő) felhasználását eredményezi.

AZ ALKOTÓ VÁLLALKOZÓK VÉDELME

A tulajdonszerkezet szerves alakulását szolgálja a következő szabály: *“Családi vállalkozás”*-nak minősül - a *“kisvállalkozás”* elterjedt meghatározásához igazodva - a 20 alkalmazottnál nem többet foglalkoztató vállalat. Az ennél nagyobb vállalkozások kényeszerű tulajdonforma-váltására (a dolgozók tulajdonába adására) azonban nem kerül sor mindaddig, amíg maga az *alapító tulajdonos* - a saját és a társadalom hasznára - folyamatosan működteti. Csak ha le akarja állítani az üzemet, vagy a munkások nagy részét el akarja bocsátani, akkor lép közbe a közhatalom, és tisztességes kivásárlással átadja a munkásoknak és alkalmazottaknak ill. a gazdáknak az üzemet. Egyébként az alapító tulajdonos - akármekkora is fejleszti üzemet, kereskedését, - holtig megtarthatja vállala-

latát, tulajdonosként irányíthatja és rendelkezhet az adózott nyereség fölött, csak ha el akarja adni, akkor kell a munkahelyvédelmi törvényben (lásd a 3.2 pontban) meghatározott eljáráshoz hasonló módon felajánlania a közhatalomnak, hogy megvalósuljon a természetjogot követő tulajdonforma. **A közhatalom kamatmentes hitellel segíti a munkásokat-alkalmazottakat, és a gazdákat, az angolszász világban jól bevált - államilag támogatott - munkástulajdonlasi rendszerhez hasonlóan.** (Ennek a rendszernek még eléggé tökéletlen kezdeménye a mai magyar *Munkás Résztulajdonosi Program /MRP/*.) Tehát a természetes társadalomban éppúgy kiemelkedhetnek tehetőséges vállalkozók, mint hajdan a weissmanfrédek vagy goldbergerek, de nem adhatják át a tulajdont olyanak, aki erre nem saját teljesítményével szerzett jogot, hanem valamilyen más úton-módon került pénzével, vagy a bankvilágtól kapott hitellel kívánja tulajdonává tenni a vállalatot.

Fontos "mellékhatása" e szabálynak, hogy **megszűnik a piac kivásárlásának a lehetősége**, amit pl. a magyar privatizáció gyászos története nagyon jól szemléltet. A mai helyzetben egy korrupt állami/önkormányzati tisztviselőnek és/vagy egy úgazdag privatizátornak érdeke és lehetősége is volt és van arra, hogy összejátszva egy piacvásárlásra spekuláló multival mesterségesen veszteségesse tegyen egy vállalatot, hogy aztán potom áron kerüljön a spekuláns kezére. Ezt esettanulmányok sora tanúsítja. (Lásd pl. Mándoki Andor írását a LELEPLEZŐ 2000/4 számában.) A természetes társadalom tehát bezár egy nem is kis kaput a korrupció előtt, ugyanakkor az új weissmanfrédokat és goldbergereket, akik tehetséggel és szorgalommal akarnak boldogulni, nem fenyegeti.

VÁLLALATI GAZDASÁGOSSÁG

A természetjognak megfelelő tulajdonformában is csak akkor van létjogosultsága egy vállalkozásnak, ha - ésszerű felfutási idő után - nemzetgazdasági (össztársadalmi) szinten gazdaságosan, azaz veszteség nélkül működtethető. Mit értünk ezen? Mindenekelőtt **meg kell különböztetni a vállalati és a nemzetgazdasági (össztársadalmi) szintű gazdaságosságot.** Tegyük fel, hogy van egy 500 fővel működő gyár, ami a termékeit csak a "futottak még" kategóriában tudja eladni, ezért éves költségvetése a következőképpen alakul:

Béreköltség	400 millió Ft
Anyagköltség	1600 millió Ft
Rezsi	300 millió Ft
Befizetések a költségvetésbe (TB is)	<u>300 millió Ft</u>
Összesen	2600 millió Ft
Árbevétel	<u>2400 millió Ft</u>
Veszteség évi	200 millió Ft

A mai gyakorlat szerint ezt az üzemet felszámolják. Ennek eredményeképpen a költségvetés (a társadalombiztosítást is ideszámítva) elesik 300 millió Ft bevételről, és még a munkanélkülivé lett munkások szociális ellátásáról (közte egészségügyi alapellátásáról) is a költségvetésnek kell gondoskodnia. Nyilvánvaló, hogy jobban jár a költségvetés (és vele a társadalom), ha az üzem - a Munkahelyvédelmi Törvényben (lásd a 3.2 pontot) előírt eljárás során - egy hosszú távú fejlesztési terv keretében - mondjuk - 5

évre adó- és járadékmentességet kap, és kamatmentes közhittel, amivel felfejleszti magát a mezőny derékhadába, úgy, hogy 5 év múlva - nagy valószínűséggel - visszatérhet az adót és társadalombiztosítási járulékot (amíg van ilyen) is elviselő vállalatok sorába. Ha tehát a megszűnés előtt álló vállalat közhatalmi biztos legalább ilyen gazdasági tervet ki tud dolgozni a munkástulajdonosi szervezettel, vagy az érdekelt gazdaszövetkezettel közösen, fenn kell tartani munkás-alkalmazotti ill. gazda-tulajdonban a vállalatot, akkor is, ha vállalati szinten veszteséges.

A gazdaságosság esélyét növeli, hogy egy ilyen helyzetben, amikor a munkások és maguk választotta vezetőik tudják, hogy valóban a maguk és családjuk érdekében iparkodnak, ha tudják, hogy munkahelyük megtartása döntően saját maguktól függ, várhatóan sokkal összeszedettebben dolgoznak és gazdálkodnak, mint akármilyen tőkés menedzsment alatt.

AZ ÖRÖKLÉS (Lásd a 2.7 pontot is.)

Az esélyegyenlőség természetjogi elve szerint *“Minden munkaképes ember - a jog és a fizetőképesség szempontjából - egyenlő eséllyel kell, hogy hozzájuthasson a hivatása hatékony gyakorlásához szükséges természeti-kulturális-gazdasági erőforrásokhoz.”*

Szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy a termelővagyon örökölhetősége elmentmond ennek az elvnek. Ha egy új weissmanfréd vagy goldberger fiacskája örökölhetné a vagyont, hová lenne az új generáció esélyegyenlősége? A **személyes teljesítményen alapuló vagyon tehát megérdemelt előny ebben a versenyben, az öröklött vagyon azonban nem.** Ezért a természetjognak az felel meg, és a közjólétet is az szolgálja, ha a gazdasági versenyben előnyt adó javak örökölhetőségét legalábbis nagy mértékben csökkentjük. Ennek az elvnek magas, 70-80%-os örökösödési adó felel meg. Mentés az örökösödési adótól a tisztas megélhetés szintjét biztosító családi „infrastruktúra” (pl. családonként egy berendezett lakás vagy családi ház, egy nyaraló, két személyautó), valamint egy 20-nál nem több alkalmazottat foglalkoztató vállalkozás olyan örökösök esetében, akik ilyenekkel nem rendelkeznek.

A magas örökösödési adó jogosultságát valójában a *természetes társadalmi rend* teremti meg azáltal, hogy egyfelől lehetővé teszi a szülők számára gyermekeik gazdag *szellemi* örökséggel (emelkedett jellemmel, széles körű műveltséggel, képzettséggel) való útra bocsátását, másrészt olyan körülményeket teremt, amelyek között a fiatalok - szellemi örökségükre támaszkodva - a maguk erejéből megteremthetik létalapjukat. Ennek kialakulásához azonban idő kell. **Ezért ezt a magas örökösödési adót nem szabad közvetlenül a természetes társadalom megteremtésének kezdetén bevezetni,** hanem csak akkor, amikor - a természetes társadalmi rend kiteljesedése folytán - már valóban minden pályakezdő megkaphatja ezt a társadalmi segítséget.

A SZELLEMI ALKOTÁSOK TULAJDONJOGA

Az idevágó társadalomszervezési alapelvet („*az emberi szellem alkotásai nem kerülhetnek magántulajdonba*” lásd az 2.1 pontot) követő szabályozásnak figyelembe kell vennie a szellemi alkotó természetes igényeit. Ezt szolgálja a következő szabály: **A szellemi alkotónak joga van meghatározó szerepet játszani műve sorsának alakításában,** és jogosult arra is, hogy a műve nyomán keletkező anyagi haszonból - ha van

ilyen - méltányos mértékben részesedjék. Nem jogosult azonban arra, hogy művét elzárja azoktól, akiknek műve (megismerése, használata, stb.) hasznára válnék. (Ugyanis a szellemi alkotás sosem egy ember műve, mert elképzelhetetlen az emberiség összes, megelőző nemzedékének szellemi alkotásai nélkül.)

2.3 Az alapelvek a gyakorlatban: pénz és hitelrendszer

PÉNZRENDSZER, KÖZ- ÉS MAGÁNPÉNZRENDSZER

A hatékony emberi munka alapvető tényezője a munkamegosztás: a földműves búzát termel, a csizmadia csizmát állít elő, aztán cserélnek. Fejlettebb, kiterjedtebb munkamegosztás azonban nem mehet végbe ilyen egyszerű módon, ezért őseink feltalálták a cserét közvetítő eszközt, a pénzt: a földműves pénzért adja a búzát és pénzért veszi a csizmát, és a csizmadia is hasonlóképpen jár el.

A pénzt ősidők óta az egyes társadalmak közhatalma bocsátotta ki, a társadalomnak az az intézménye, amely meghatározza az együttélés szabályait és jogosult a szabályok betartásának kikényszerítésére. A közhatalom által kibocsátott pénz forgásba kezd: magánemberekhez kerül, majd egy része adóként visszajut a közhatalomhoz, majd újra magánemberekhez kerül, és így tovább.

Az idők során egyes magánemberek-családok tulajdonában igen sok pénz gyűlt össze, a nagy többség azonban mindmáig – jó esetben – annyi pénzt keres és nem többet, amiből családotól megélhet. A modern kor történelmét nagy mértékben meghatározó magán-pénzhatalom – a nagyvagyonosok többé-kevésbé együttműködő rétege – a reneszánsz végén alakult ki. (E kezdetek két legnevezetesebb pénzvagyonos családja: a Mediciek és a Fuggerek. A legnagyobb ilyen bankár-dinasztiát, a Rotschild dinasztiát a frankfurti Mayer Amschel alapította (1743-1812). Ő mondta: **“Add nekem egy nemzet valutájának ellenőrzését, s az már nem érdekel, ki hozza a törvényeit!”**) E rétegben mintegy kétszáz éve kialakult a törekvés arra, hogy az egész emberiség fölött hatalmat gyakoroljanak, és ennek segítségével az emberiség nagy tömegeit folyamatosan sarcolják, kizsákmányolják. E folyamat alapvető összetevője volt a pénzkibocsátás jogának megszerzése a közhatalmaktól, a pénzkibocsátó magánbankok kialakulása. Az első az Angol Bank volt, majd döntő fordulatot jelentett 1913-ban az Amerikai Egyesült Államok pénzkibocsátási jogának megszerzése egy magánbankcsoport, a Federal Reserve Board által. (Ekkor kezdődött meg az USA eladósodása. Ma már a világ legeladósodottabb országa.) Így alakult ki a magán-pénzrendszer, amely a legújabb időkben uralkodóvá vált a nyugati és a Nyugat döntő befolyása alatt álló világban.

Magyarországon az ún. rendszerváltás után, a Nemzetközi Valutaalap nyomására, a nemzetközi pénzvilágot kiszolgáló magyar országgyűlés 1992-ben mondott le a pénzkibocsátás és a hitelrendszer irányításának jogáról, és kötelezte magát arra, hogy a befolyt adók által nem fedezett közkiadásokhoz, és a honi gazdaság bővülésének pénzellátásához szükséges pénzt kizárólag a magán-pénzpiacról szerzi meg, kamatozó kölcsönök formájában. Ennek során a magyar államadósság az 1989. évi mintegy 20 milliárd dollárról mintegy 60 milliárdra növekedett, annak ellenére, hogy az elmúlt 14 évben a hazai termelővagyon zömét az egymást váltó kormányok azzal az indokkal adták el, hogy a befolyt összegekből az adósságokat törlesztik.

Az így kialakult rendszert alapvetően jellemzi, hogy a behozatal évről-évre több, mint a kivitel (a külkereskedelmi mérleg negatív), és – ezzel összefüggésben – a külföldre történő kifizetések is évről-évre meghaladják a külföldről származó bevételeket (a fizetési mérleg is negatív). Ezért a jelenlegi rendszerben az adósság növekedése és vele az ország romlása megállíthatatlan. Odajutottunk, hogy a magyar dolgozók által évente termelt érték mintegy harmadát – különböző eszközökkel – kiszivattyúzzák az országból, így egyre kevesebb jut a lakosság megélhetésére, a közegészségügyre, a közoktatásra, általában a közszolgáltatások fenntartására. Az alkotmányos rendszerváltás egyik alapvető feladata ezért a közpénzrendszer visszaállítása, valamint a külkereskedelmi és fizetési mérleg hiányának megszüntetése, mert e nélkül a romlás nem állítható meg, a javulás nem indulhat el.

A HITELRENDSZER TÁRSADALMASÍTÁSA

Minden kezdő vállalkozáshoz *induló vagyona* van szükség. Ha a kezdő vállalkozónak ez nincs birtokában, akkor az induló vagyonhoz *hitelből* juthat hozzá. Hasonló a helyzet akkor is, ha egy meglévő vállalkozást tulajdonosa bővíteni akar. (Itt most nem foglalkozunk a *fogyasztási hitellel*, amire akkor kerül sor, amikor valaki előbb akar valamilyen fogyasztási cikket megvásárolni, és utólag akarja megtakarítani az árát.) Az induláshoz, bővítéshez szükséges pénz a modern gazdaságban túlnyomórészt hitelként jut el a vállalkozókhoz.

Miért kell átalakítani a mai hitelrendszert? Egyfelől azért, mert a mai (pénzgyarmati)

rendszerben a kialakult pénzüralom-bankuralom döntéseitől függenek a termelők (a reál-gazdaság), márpedig a túlnyomórészt külföldi tulajdonban lévő kereskedelmi bankok - érdekeiket követve - gyakorlatilag kirekesztik a hitelnyújtásból a hazai gazdákat, kis- és középvállalkozókat. Naivnak bizonyult az a liberális vélekedés, hogy a fejlesztők-bővítők és a hitelbankok versenye gondoskodik a társadalom erre fordítható forrásainak optimális (a közérdeket legjobban szolgáló) elosztásáról. Nagyon tanulságos egy a Magyar Nemzeti Bank szellemi műhelyében készült tanulmány előrejelzése és ténymegállapítása: *“Hosszabb távon is problémás lesz Magyarországon a kis- és középvállalkozások finanszírozása. ... Az új szemlélet a pénzügyi intézményeket ... mint a termelési folyamatokat aktívan (néha domináns módon) alakító szereplőket tekinti.”* (“A hazai bankrendszer távlati fejlődésének kérdései” MNB műhelytanulmányok, 11. füzet. Idézi Varga István, “Üzleti 7” 1999.9.27.)

Másfelől a hitelrendszer azért is gyökeres változásra szorul, mert a jelenlegi hitelkamatok (12-20%) magasabbak, mint a hazai kis- és középvállalkozók és a gazdák által elérhető nyereség, nem is beszélve arról, hogy a bankok túlzott hitelfedezeti követelményei folytán tulajdonképpen („összeköttetés” híján) csak az kaphat hitelt, akinek nincs szüksége rá.

A feladat tehát:

- * pénzt teremteni a hazai kis- és középvállalkozók (gazdák) hitelszükséglete számára,
- * olcsóvá tenni ezeket a hiteleket, és
- * olyan hitelnyújtó szervezetet létrehozni, amely nem akarja és nem is tudja sabotálni a hazai kis- és középvállalkozások (gazdák) hitelezését.

A továbbiakban felvázolunk egy olyan hitelrendszert, amelytől várható, hogy megfelel ezeknek a követelményeknek.

Az Országgyűlés az éves költségvetés keretében meghatározza az éves **közhitelkeretet**, olyan összegben, amit a hazai gazdaság bővülő-képessége - a természeti erőforrásokkal és a fogyasztói igényekkel összhangban - indokol. Ezt a hitelkeretet kell társadalmasított módon az erre érdemes vállalkozóknak juttatni, olyan vállalkozóknak, akik a hitelt termelésüknek a piac igényei szerinti bővítésére használják fel, és ezért jó-tállnak.

Határozott időre szóló közvetlen választással helyi, középszintű és országos **hiteltestületeket** kell létrehozni. A hitelekről a testületek pályázatok alapján döntenek. A pályázati keretfeltételeket az Országgyűlés törvényben írja elő. A hiteltestületeket saját szakértő apparátusuk segíti. A hitelelosztás teljes folyamata nyilvános.

Az államnak feladata gondoskodni arról, hogy csereeszköz, pénz álljon a polgárok rendelkezésére, éppen olyan szolgáltatásként, mint a közbiztonság, az alapoktatás, stb. A gazdasági tevékenységhez szükséges pénzt - a többi közszolgáltatáshoz hasonlóan - önköltségen (kamatmentesen) kell a vállalkozók (köztük a gazdák) rendelkezésére bocsátani. (A pénz "önköltsége": a pénzkezelés költsége, valamint az az összeg, amely a gondos hitelkihelyezés esetén is bekövetkező veszteségeket fedezi. Ez 1-2%-os *kezelési díjnak* felel meg, amely lényege szerint különbözik a kamattól.)

A HITELEK FORRÁSA ÉS DINAMIKÁJA

A hitelek **egyik forrása a lakosság megtakarítása**: az a pénz, amit az emberek későbbi fogyasztásra (lakásra, öregségre, stb.) tesznek félre jövedelmükből. A hitel-igénylő az ilyen félretett pénzeket - többnyire a bankok közvetítésével - felhasználhatja induló vagyonként, vagy vállalkozás-bővítésre. A bank úgy gazdálkodik, hogy a hitelt a vállalkozó

visszafizesse akkorra, amikor a megtakarító fel akarja használni.

A hitelek **másik forrása az amortizáció**. (Ez az az összeg, amit a vállalkozás bevételeiből félre kell tenni annak érdekében, hogy amikor az elhasználandó termelőeszközöket pótolni kell, rendelkezésre álljon az ehhez szükséges pénz.) A felhasználásig ezeket az összegeket is megkaphatják a hiteligenyölők, többnyire ugyancsak a bankok közvetítésével.

A hitelek **harmadik forrása az állami költségvetés**. (Az e forrásból nyújtott hiteleket nevezzük **közhitelnek**.) A költségvetés alapvető kiadásai a közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, igazságszolgáltatás stb.) fenntartását szolgálják, alapvető bevételei pedig az ezt fedező adók. Miből tevődhet össze az állami költségvetés terhére nyújtható hitelkeret?

* Ha a gazdaság várhatóan bővül, és nem várható a pénzforgás ezzel arányos felgyorsulása, az állam **pénzkibocsátással** (emisszióval, bankjegy- nyomtatással) hozza létre az árutöbblet megvásárlásához szükséges többletpénzt. A kibocsátott "friss" pénzt az állam részben vagy egészben a vállalkozóknak nyújtott hiteleként hozhatja forgalomba.

* Hitelezésre fordíthatók a korábban nyújtott közhitelre befolyó törlesztések.

* Ha a költségvetésbe bármilyen okból több bevétel folyik be, mint amennyi a közszolgáltatásokhoz szükséges, a többlet ugyancsak a hitelkeret bővítésére fordítható.

Ha a pénzügyi kormányzat - az árszínvonal szilárdan tartása, azaz az infláció és a defláció elkerülése érdekében - a keresletet bővíteni vagy szűkíteni akarja, a bővítés egyik módja az, hogy a „friss” pénzt a közhitelkeret megnövelésével hozza forgalomba, a szűkítésé pedig az, hogy zárolja a már meghirdetett közhitelkeret egy részét.

A BANKOK SZEREPE

A természetes gazdasági rendben a bankok hitelnyújtó tevékenysége nem szűnik meg, sőt a jelenlegihez képest megerősödik. Csak éppen a bankok elvesztik azt az erőfölényt, amivel most visszaélnék. Már utaltunk rá, hogy ma - a bankok hitelpolitikája folytán - a hazai kis- és középvállalkozók gyakorlatilag egyáltalán nem jutnak hitelhez. A bankok kockázat nélkül az államkincstárnak hiteleznek az államkötvények és kincstárjegyek megvásárlásával, amik után magasabb kamatot kapnak, mint amennyi hasznot a kis- és középvállalkozók elérhetnek. Bolondok lennének tehát nagyobb kockázatra és alacsonyabb kamatra a hazai vállalkozóknak-gazdáknak adni a pénzt. ***Az alkotmányos rendszerváltással azonban megszűnik az államkincstár kötvény- és kincstárjegykibocsátása, tehát a bankok, ha élni akarnak, kénytelenek lesznek a vállalkozók és a gazdák felé fordulni.***

A pénz- és hitelforgalom fontos közügy, ezért a betéti és hitelügyletek nyilvánosak, nincs banktitok.

ÖSSZEFOGLALVA:

A költségvetési hitelkeretet a hiteltestületek hálózata osztja el kamatmentesen (közhitelek), a bankok számára is érvényes normatív kezelési költségterítés felszámításával. ***Bankok*** - a vállalozási szabadság részeként - ***szabadon alapíthatók***. A szabad bankválasztással elhelyezett tartós betétekből a bankok a hozzájuk forduló vállalkozóknak hitelt nyújtanak normatív kezelési költségterítés felszámításával, szabadon kialakított kamatok ellenében. Az alku azonban alapvetően meghatározza a költségvetési keretből kamatmentesen nyújtott közhitel. A bankok tehát csak akkor és olyan mértékben kérhetnek kamatot, ha és amilyen mértékben a hiteligeny meghaladja a közhitelkínálatot.

2.4 Az alapelvek a gyakorlatban: illeszkedés a világgazdasághoz

Az elmúlt évtizedben, a gazdasági rendszerváltással ***a régi-új politikai vezetőréteg a nemzetközi pénzhatalom zsoldjában és érdekében tönkretette mind az ipart, mind a mezőgazdaságot.*** A privatizációval 2 millió munkahelyet szüntettek meg. (Az Állami Számvevőszék: *Privatizáció Magyarországon* c. tanulmányának megállapítása.) Az ipar részesedése a nemzeti össztermékből 41%-ról 30 %-ra esett vissza, nem a gazdaság növekedése miatti arányváltozás okán, hanem az ipari termelés szándékos szétverése miatt. A megrendelt, értelmetlen pusztítás döntő módon járult ahhoz, hogy a bruttó hazai termék 1989 évi szintjét csak 2000-ben sikerült újra elérni. (Ismerve a GDP-számítás fonákságait, joggal becsülhetjük, hogy a magyar társadalmat szolgáló gazda-

ság szintjén a hanyatlás ténylegesen sokkal nagyobb volt.) Bár a gazdaság növekedése általában nem célja a természettel való harmóniát is figyelembevevő gazdaságpolitikának (lásd az 1. fejezetet), e hanyatlás ellensúlyozására évtizedes távlatban olyan gazdaságpolitikát kell folytatni, amely – a minőségi tényezők mellett - helyreállítja azt a mennyiségi szintet is, amely szükséges a szegénység, a nyomor megszüntetéséhez, hazánk valamennyi lakosának létbiztonságához.

A GAZDASÁGFEJLESZTÉS ALAP-RÉTEGE: A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÓK ÉS A GAZDÁK

A magyar gazdaság 90%-a már magántulajdonban van, miközben az új kapitalizmus a társadalom nagyobbik felét még a „létező szocializmus” alacsony szintjén sem képes eltartani. A gazdaság fejlesztésére nem célravezető külföldi tőkések behívni, mert az eredményt úgyis kiviszik. A hazai úrgazdagokra sem lehet számítani, mert könnyen (jobbára tisztességtelenül) szerzett tőkéjüket inkább a pénzpiacon kamatoztatják, mint a hozzáértést, szorgalmat, a haszonszerzésben önmérsékletet igénylő termelésben. A gazdaság fejlesztésében elsősorban a kis- és középvállalkozókat és a gazdákat, azaz a saját teljesítményre támaszkodó vállalkozókat érdemes számításba venni, már csak azért is, mert a munkahelyek többségét a mai viszonyok között is ők adják a társadalom számára.

AZ ÁLLAM FELADATA

A liberálisoknak az a követelése, hogy az állam legyen kicsi, és vonuljon vissza a gazdaságból, a közérdek szempontjából értelmetlen. ***Külföldi tőkések és a teljesítmény nélkül vagyont szerzett belföldi úrgazdagok sohasem fogják Magyarországon az erős gazdaságot mindnyájunk hasznára fölépíteni.*** Ezt a népet szolgáló közhatalomnak kell szerveznie, irányítania, és ennek révén kell megteremteni a boldoguláshoz szükséges költségvetési forrásokat, nem adóprés, és külföldi hitelek útján.

A munkahelyeket újrateremtő és a termelt értéket itthon tartó hazai ipar felélesztésének fő eszközei:

- * vagyonszámoltatás és a privatizáció felülvizsgálata (lásd a 3. pontot),
- * a meglévő ipari kis- és középüzemek és a mezőgazdaság felvirágzásának elősegítése, továbbá új kis- és középvállalkozói kezdeményezések serkentése és támogatása, valamint
- * a nagyipari hagyományainkra, és az ebből eredő, még meglévő, szellemi erőkre támaszkodva nagyüzemek létesítése állami kezdeményezéssel és segítséggel.

KÉTRÉTEGŰ IPAR

Az ipari kis- és középüzemek jelentős része természetes módon, helyi erőforrásokból táplálkozik, a helyi piacra termel, és az általános- és termékpálya-szövetkezetek hálózatába illeszkedik. Ezek alkotják a hazai ipar *helyi rétegét*, amelyek számára helyi beágyazódásuk piaci biztonságot ad.

A nagyüzemek is jelentős mértékben támaszkodnak a hazai fogyasztók szükségleteire, de módjuk van rá, és helyes, ha törekednek arra, hogy külföldön is megjelenhessenek versenyképes termékeikkel. Ez a lehetőség néhány – jelentős szellemi tőkét

vel rendelkező – középüzem számára is nyitva áll. Más kis- és középüzemek nagyüzemek beszállítóiként boldogulnak. Ezek a vállalatok alkotják a hazai ipar *versenyre nyitott rétegét*.

A két réteg közti határvonal nem merev, pl. helyi kis- és középüzemek helyi beágyazottságuk mellett egyes nagyüzemek beszállítói is lehetnek; egy-egy a helyi gazdaságban megerősödött cég, egy-egy kiemelkedő tehetségű vállalkozó és/vagy műszaki szakember vezetésével külpiacon is megvetheti a lábát és akár nagyüzemmé is fejlődhet, hiszen erre a természetes gazdaság tulajdonrendszere és a társadalmisított hitelrendszer lehetőséget ad. A magyar gazdaság kialakult helyzetében azonban nem számíthatunk arra, hogy nagyobb arányban, tehetséges kisvállalkozók pályasikere révén szülessenek újjá a külpiacon is versenyképes nagyüzemek, mint hajdan, Weiss Manfréd idejében. Időnk sincs, hogy erre várjunk, és a nemzetközi versenytársaktól független, hazai induló-magántőke sem áll rendelkezésre. Ezért ennek a nagyüzemi újjászületésnek szervezése és indulótőkével való ellátása állami feladat, nagy mértékben támaszkodva a lerombolt és kisajátított nagyüzemekből kiszorult, még élő, munkaképes, magas szakmai színvonalú és tisztességes munkához szokott gazdasági és műszaki szakemberekre, akik maguk mellé vehetik, kinevelhetik az új generáció egyeteméről nemrég kikerült, rátermett képviselőit is. Ennek során kell elérni azt is, hogy a stratégiai jelentőségű vállalatok (pl. az energetika, a tömegközlekedés, a hírközlés, a vízellátás vállalatai) ismét köztulajdonba, a társadalom ellenőrzése alá kerüljenek.

Az állami szervezésben és támogatással újjászületett nagyüzemek tulajdoni viszonyait illetően – néhány éves átmeneti idő után – a természetes társadalom tulajdonrendszeréhez igazodva kell eljárni. (Sok példa mutatja, hogy az állam, mint tulajdonos nem szükségképpen rossz gazda.)

Új, versenyképes termékek bevezetésére nyújt lehetőséget a magyar innovatív szellemi vagyon értelmes hasznosítása. Ennek számbavétele, munkába állítása a kialakult helyzetben ugyancsak állami feladat, hiszen a hazai új tőkés azonnali gazdagsági hevülete használhatatlan az újító fejlesztésekhez, a külföldiek pedig nem Magyarországnak tartogatják innovatív projektjeiket. A kutatás támogatása is az állam feladata, mint ahogy a globalizáció zászlóshajójának tekintett Amerikai Egyesült Államokban is javarészt közpénzek táplálják a kutatásokat. Félvezető-ipar, számítógép-ipar, úrkutatás, genetikai kutatások, stb.)

A nagyüzemi réteg újjászületése is hozzájárul majd ahhoz, hogy az ésszerűen kiváltható import megszűnjék. Ez is jelentős tényezője lesz a kereskedelmi és fizetési mérleg kiegyensúlyozásának, az eladósodás megállításának, a munkanélküliség megszűnésének.

AZ IPARI ÚJJÁSZÜLETÉS INTÉZMÉNYEI

A magántulajdonú gazdaságot segítő, kiegészítő állami termelői vagyon létrehozását egy Fejlesztési Hivatalra kell bízni. Feladata a felsorolt szempontok és a szükséglet alapján új termelő és szolgáltató egységek létrehozása. A létesített vállalkozások 5 év után termelőszövetkezetek, vagy dolgozói önkormányzati szervezetek (MRP), vagy települési önkormányzatok elidegeníthetetlen tulajdonába kerülnek. Szükség van egy Állami Vagyonkezelő Intézményre is. ***Az állami vagyon működtetése éppúgy lehet hasznot hajtó, mint a magántulajdonú, ha hozzáértő, szorgalmas és tisztességes***

vezetők irányítják. A közhatalmi szervezetek kötelessége, hogy legalább olyan gondossággal őrkdjenek megbízottaik munkája fölött, miként azt a tőkések teszik.

2.5 Rendszerváltás az agrárpolitikában

AZ AGRÁRPOLITIKA CÉLJAI

Elsőrendű cél: A lakosság ellátása elegendő, egészséges élelmiszerrel, és részben (bio-)energiával, mégpedig az alulról épülő (szubszidiáris) gazdaság módszerével. Ezen azt értjük, hogy egy ország vagy régió lakosságát – amennyire a természeti feltételek megengedik – helyi forrásokból, és nem távoli importból kell ellátni létfontosságú élelmiszerekkel és energiával. Japánban, ahol a mezőgazdaság támogatása többszöröse annak, amennyiért a megfelelő mennyiséget a világpiacon be lehetne szerezni, hallani sem akarnak arról, hogy ne védjék élelmiszer-önellátásukat. A nyugat-európai fogyasztó a hazai mezőgazdasági termékekért a világpiaci ár kétszeresét fizeti.

A második cél: a vidék megőrzése és fejlesztése: a vidéken élő lakosság jövedelemszerzési lehetőségeinek javítása; a vidéki közösségek, a táj és a kultúrhagyományok megőrzése, fejlesztése. Ha ez háttérbe szorul, tovább folytatódik az agrártársadalom tőkés nagyüzemek tulajdonosaira és bér munkásokra tagolódása. A gyengébb földeket nem művelik meg, a lakosság a városokba települ, nagyon drága infrastruktúra-szükséglettel, miközben nagy területek elnéptelenednek. Mindez többbe kerül a társadalomnak, mintha a mezőgazdaságba némi pénzt szivattyúznak. (Simó Tibor szociológus nyomán, Magyar Nemzet 1995.7.8.)

Harmadrendű cél: olyan agrárexport, amely osztársadalmi szinten gazdaságos. Egy illusztráló példa az osztársadalmi gazdaságosságra: Tegyük fel, hogy egy mezőgazdasági művelésre alkalmas, de – belföldi szükséglet híján – parlagon heverő földrészlet tájértékének fenntartása évi 1 millió forintba kerül. E földrészleten „szelíd” technológiával, 1,5 millió forint önköltséggel – amely a szükséges munkabéreket is magában foglalja – bizonyos mennyiségű piacképes termék állítható elő. Ha ez a termék a külpiacon 1 millió forintért értékesíthető, nyilvánvaló, hogy ésszerű fenntartani a termelést és az exportot évi 0,5 millió forintos támogatással, mert így olcsóbban biztosítottuk a tájmegőrzést.

A MEZŐGAZDASÁG TÁRSADALMI SZEREPE

A mezőgazdaság nem egy az ágazatok között, hanem a lakosság fizikai létének alapja, és – a mezőgazdasághoz ezer szállal kapcsolódó vidéki életformáéval együtt – a nemzet karakterének, kulturális azonosságának meghatározó tényezője. Ennél fogva – az USA, Japán, a nyugat-európai országok és minden kultúrállam példáját követve – a magyar agrárpolitikát is alá kell rendelni azoknak a követelményeknek, amelyeket társadalmunk - mint harmonikus emberi közösség, és egyben mint a magyar kultúrközösség - fennmaradása és virágzása támaszt. A mezőgazdaság társadalmi súlya messze nem jellemezhető olyan mutatókkal, mint pl. a főfoglalkozású mezőgazdasági dolgozók aránya az összes kereső között, vagy a mezőgazdasági termelés közvetlen hozzájárulása a bruttó nemzeti termékhez (GDP-hez). Hazánkban a lakosság fele lé-

nyegében falusi létformában él. Még városaink külső kerületeiben is jellemző a vidéki életforma.

AZ AGRÁRIUM KÖZGAZDASÁGI SAJÁTOSÁGAI

A mezőgazdaságot mint gazdasági ágazatot is alapvetően meg kell különböztetnünk a gazdaság többi ágazatától, elsősorban a következők miatt:

/a/ A mezőgazdaság közvetlen alapja a föld, amely nem egyszerűen termelési tényező, hanem az emberi lét adott méretű, nem bővíthető természeti feltétele, színhelye, amelyet minden nemzedéknek meg kell őriznie a következő nemzedékek számára.

/b/ A hazai mezőgazdaságot minden fejlett ország határozottan védi az import-versenytől, és egyben kiemelten támogatja a hazai mezőgazdasági termékek exportját. A mezőgazdasági termékek világpiaca tehát az egyensúlyi elméletekhez képest nagy mértékben eltérített piac, messze nem érvényesek rá az iskolás közgazdaságtan tételei. A mezőgazdaság támogatása az OECD országokban 1980 és 1994 között az ott termelt nettó érték 30%-áról 50%-ra nőtt. Ezen belül is legmagasabb Japánban (76%). Ott pl. a rizs felvásárlási ára közel tízszerese a világpiaci áraknak.

/c/ A mezőgazdaság szerves jellegéből eredő sajátos ciklusok: az éves vegetációs ciklus; a néhány éves ciklusok (pl. vetésciklus); és az évtizedes ciklusok (ültetvények, fajtanemesítés).

/d/ A mezőgazdaságot ember által nem befolyásolható, gyakran ki sem számítható, sajátos kockázatok terhelik, mint az időjárás és a fertőzések.

A MAGYAR AGRÁRTÁRSADALOM KÉT HAGYOMÁNYOS RÉTEGE

Van egy rétege, amely – nemzedékek évszázados *maga-ura paraszti* életének szellemi és erkölcsi öröksége folytán – hagyományosan képes az önálló vállalkozásra, és igényli is az ezzel járó szabadságot és vállalja az ezzel járó kockázatokat; és van egy olyan rétege, amely *cselédi-bérmunkás* hagyományai folytán inkább szakszerű irányítást és biztonságot igényel. A magyar jog- és gazdasági rendnek mindkét réteg számára biztosítania kell a szabad életforma-választás és az abban való boldogulás lehetőségét.

BIRTOKPOLITIKA

A társadalmi egészség szempontjából a mezőgazdaság legkedvezőbb szervezeti kerete a családi gazdaság. Az államnak elő kell mozdítania, hogy minden család, amely a maga-ura paraszti életformát választja, hozzájuthasson ennek gazdasági, szervezeti és információs feltételeihez. Ugyanakkor nem szenvedhetnek hátrányos megkülönböztetést azok a mezőgazdasági termelők sem, akik termelőszövetkezetekbe kívánnak szerveződni.

A *tőke-bérmunka viszonyon alapuló nagyüzemek* a mezőgazdaságban nem kedvezőek a társadalmi egészség szempontjából.

Minden segítséget meg kell adni azoknak a családoknak, akik – választott életformaként, vagy más lehetőség híján – egy földrésztlet megművelésével és állattartással maguk akarják megtermelni a létfenntartásukhoz szükséges élelmiszerek javarészét. (*Szociális gazdálkodás.*) „... a házikertben termelt zöldség termelői költsége lehet akár háromszorosa egy szakosodott gazdaságban termeltnek, mégis olcsóbb a termelőnek, mivel a gazdag fogyasztói társadalmakban a bolti zöldségáraknak legfeljebb hatoda a termelői ár.” (Kopátsy Sándor „Az elfelejtett falu” C.E.T. 1996.)

TERMÉKPÁLYA-INTEGRÁCIÓ (Vertikális fejlesztés.)

Elő kell segíteni, hogy a mezőgazdasági alapanyag-termelők meghatározó ellenőrzést és befolyást szerezzenek és tartsanak fenn az alapanyagok felvásárlása, tárolása, feldolgozása és forgalmazása terén. Ennek megfelelő demokratikus kerete lehet a *termékpálya-szövetkezet*. Az egy ágazathoz tartozó termékpálya-szövetkezeteknek együtt kell működniük az agrárium külpiaci versenyképessége érdekében, és ezt az államnak megfelelő gazdasági diplomáciával is tevékenyen támogatnia kell.

AGRÁR-OLLÓ

Az állam feladata úgy befolyásolni a gazdasági folyamatokat, hogy a mezőgazdaságban használatos eszközök és anyagok alapvető terményekben kifejezett ára ne legyen magasabb a nyugat-európai színvonalnál. Röviden: záruljon az agráröllő.

RENDSZERSZEMLÉLET

Az agrárgazdaság és a lakosság életfeltételeinek összefüggő elemeit rendszersemléletben kell modellezni, és ennek alapján kell ezen elemekre vonatkozó egységes rendszert alkotó politikát kialakítani. Például összefüggő rendszernek kell tekinteni a következők együttesét: az olajosmag-termelést, a takarmány-termelést, az állattenyésztést, az étolaj- és háztartási vegyipart, a lakosság ellátását fehérjével és háztartási vegyiárukkal, az ezekkel kapcsolódó szállítást, bel- és külkereskedelmet, finanszírozást és azt a tulajdonosi-érdekeltségi struktúrát, amelyben mindez végbemegy.

2.6 Rendszerváltás az energiapolitikában

A legfontosabb kiinduló adatok: A magyar villanyáram-termelés 2003 folyamán 34 Mrd kWó. Ebből önfogyasztás, hálózati és transzformálási veszteség 6,7 Mrd kWó. Importáltunk 9 Mrd kWó áramot. Hazai felhasználás 34,5 Mrd kWó villanyáram, több mint 1000 Mrd forint értékben, ennek előállítási költsége 200 Mrd forint. Exportáltunk 2 Mrd kWó villanyáramot.

Az energiaforrások felhasználása terén a több évtizedes, csoportérdekeket szolgáló energiapolitika miatt igen nagy a pazarlás, a hazai természeti adottságok ki nem használása, és az energiafogyasztók (tehát az egész lakosság) szemérmetlen sarcolása.

Példaképpen idézünk néhány adatot:

A privatizáció óta a villanyárakat háromszorosára emelték. A privatizált vállalatok 1997 és 2003 között 288 milliárd forint adózott nyereséget könyveltek el. Ebből azonban – ígéretük ellenére – nem fejlesztettek. Az állam az adókkal 300-400 milliárd forint bevételhez jutott. Vásárlóerőben számítva a lakossági villanyár nálunk 31%-kal magasabb az uniós átlagnál. Az állam és a magántulajdonos közös érdeke a minél magasabb ár, hiszen az egyiknek profitból, a másiknak adóból lesz több bevétele. A privatizált villanyiparból 22000 ember vált munkanélkülivé.

Ha egyáltalán nem gondolunk a küszöbön álló tudományos áttörésre, csak a már kipróbált, működő, bizonyítottan a tömegek létbiztonságát, életszínvonalát javító műszaki megoldásokkal számolunk, akkor is nagy valószínűséggel becsülhető, hogy a társadalmat szolgáló, szakszerű energiapolitikával néhány év alatt a magyar társadalom életszínvonal-javításának, ezen belül a gazdák jövedelemnövelésének jelentős forrása lehet az energiapolitikai rendszerváltás. Ennek szakszerű, rendszerszemléletű kidolgozása több intézetben, több tucat szakember összehangolt, megfeszített munkáját igényli, messze meghaladja a Fennmaradás Műhely lehetőségeit. Ezért az alábbiakban csak egyes „építőköveket” mutatunk csak be, amelyek azt is szemléltetik, hogy az energetikai rendszerváltáshoz egyes helyi közösségek már a közhatalom-váltás előtt is hozzáfoghatnak. (Forrás: Mérnök Újság 2005/1, Zvolenszky István cikke.)

- * A kukorica-termés bioprodukciós mutatói – szem- és szártermést figyelembe véve – 20-80%-kal felülmúlnak minden, ma újszerűnek mondott energiafű, energiaerdő produkciót. A fölény még nagyobb, ha az etilalkohol (üzemanyag-alap) termelést is beszámítjuk. A komplex folyamat: szemes kukoricából kisüzemekben alkoholt állítanak elő (megyénként kellene egy-egy bioalkohol gyárat telepíteni), a szeszmoslékot a környék szarvasmarha-telepein feleltetik, a trágyából és a kukoricaszárból biogázt fejlesztenek, amit felhasználnak az alkohol előállításához, a biogáz felesleget eladják, a biotrágyát visszaadják a termőföldnek. **1 millió hektár szántóföldön, amit az EU erdősíteni akar, megtermelhető Magyarország és Szlovákia motalko (alkoholos-üzemanyag) alapanyaga.**
- * 24 éve az Agárdi Mezőgazdasági Kombinát alapító vezérigazgatójának eredményes kijárása folytán fél év alatt felépítették, beüzemelték és kimérték Európa első kukorica-szár tüzelésű, 2300 kW teljesítményű hőközpontját. - Dániában egy szalmával üzemelő kombinált hőerőmű 2000 lakost lát el távfűtéssel. A szalmáért a búza árának felét kapják a beszállítók. - Ez idő szerint nem hasznosítjuk a szalma 50%-át, a kukoricaszár 80%-át, a keletkező istállótrágya 50%-át, azaz 3 millió tonna olajegyenértéket.
- * A biomassza energetikai felhasználásában a biogáz-előállítás fontosabb, mint az égetés. Bár a biogáz egyharmad-annyi elsődleges energiát ad, mint az égetés, de a biogáz-fermentorokban keletkező biotrágya talajerő-visszapótlásban, földgázból készült nitrogén-műtrágya kiváltásában visszaadja az elveszett energiát.
- * A mezőgazdasági melléktermék-mennyiség – melyet az ötvenes években még 90%-ban betakarítottak – energetikai értéke meghaladja a hazai szénhidrogének éves termelését. Az olaj-gáz lobby tehát ellenérdekelt az ebben lévő lehetőségek kihasználásában. Eredmény: Ma már csak 40%-ot takarítanak be. A biomassza energetikai hasznosítása a magyar energiaszükséglet 30%-át biztosíthatja.
- * A mezőgazdasági nagyüzemek az 1970-es évek elejétől fokozatosan ráálltak az USA mezőgazdasági mintáját követve, üzemanyagban, műtrágyában nagy mértékű kőolajat és földgázt fogyasztó gabonatermelésen alapuló állattenyésztésre, bár a

mezőgazdaságban leghatékonyabb napenergia-hasznosítás a legeltető állattartás. A melléktermékek takarmányozása is lecsökkent.

- * Főként a szerző találmányai alapján nagy sorozatban gyártottak napenergiás zuhanyozó berendezéseket. Több mint 10 ezer m² berendezést adtak el itthon, exportáltak Nyugat-Németországba, USA-ba. Díjakat nyertek a nürnbergi, genfi, párizsi találmányi szalonokban. Egy négytagú család házára 4m²-es napkollektoros rendszert célszerű telepíteni. Ezt a rendszert egy „éjszakai” árammal működő villanybojlerrel lehet versenyeztetni. A megtérülés 5 év alatt van, de az olcsó berendezés elterjesztése – a mai gazdasági-politikai rendszerben – sem a gyártónak, sem a kereskedőnek, sem a szerelőnek, sem az államnak (az adó miatt) nem érdeke.
- * Az energiapolitikai rendszerváltásban ellenérdekelt az atomenergia-lobby 150 milliárd forintos beruházással készül bővíteni a paksi atomerőművet. Ez elvonja az erőt a sokkal hatékonyabb bioenergetikai felhasználások kifejlesztésétől.

2.7. Rendszerváltás a közteherviselésben

AZ IGAZSÁGOS KÖZTEHERVISELÉS ÁLTALÁNOS ELVI ALAPJAI:

Az adózásra vonatkozó alábbi alapelvek nem mindegyike vezethető le közvetlenül a természetes gazdasági rend 2.1 bekezdésben ismertetett alapelveiből, mivel szükségszerűen tartalmaznak új elemeket, de összhangban vannak velük. Ebből következik, hogy nem vitathatatlanok, sőt, minden bizonnyal fejleszthetők is. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a természetes gazdasági rend, a kizsákmányolás-mentes, öngazgató és fenntartható polgári társadalom eszméjének jobban megfelelnek, mint a jelenlegi rendszerek. Az alábbiakban jelentős mértékben támaszkodunk dr. Gallai Istvánnak az „Adjátok meg a császárnak...” c. dolgozatára (Kaposvár, 2004.) és Dohán Mihály adórendszer-konceptiójára.

Adózási alapelvek:

- A/ Minden jövedelem csak egyszer adóztatható.
- B/ Az adórendszer tegye mindenki számára láthatóvá, hogy kik és milyen mértékben viselik a közterheket.
- C/ A vállalkozói jövedelem adómentes, munkavállalók után közterheket nem fizetnek. A vállalkozások adóztatása indokolatlan, mert az adójukat – amilyen mértékben a piac lehetővé teszi – beépítik az árakba, tehát azt valójában a fogyasztóval, a munkajövedelemből élővel fizettetik meg. Ez átláthatatlan elem a jelenlegi rendszerben, amit a munkajövedelemből élők fizetnek, anélkül, hogy mértékével tisztában lennének. Ezen adó eltörlése továbbá megszünteti a külföldi vállalkozók előnyét, akik jelenleg nem fizetnek adót.
- D/ A személyi jövedelemnek csak a fogyasztásra fordított része adóköteles.
- E/ A kényelmi és fényűző fogyasztás erőteljesebben adóztatandó, mint a létfenntartási célú.
- F/ **Mindenki**, aki jövedelemmel rendelkezik, vagy jövedelmet élvez, köteles a felhasználásra fordítható jövedelméből a közterhek viseléséhez hozzájárulni, azaz adózni. Ez egyben a – világszerte alkalmazott - **családi adózás** elve. Az eltartottak normatív

eltartási költsége csökkenti az eltartó adóalapját, aki így alacsonyabb adósávba kerül. Másfelől ez az összeg az eltartott jövedelme, amely – a megfelelő adósáv kulcsával – adóköteles. Így a család adója kevesebb, mintha csak az eltartó adózna.

G/ A személyi jövedelemből végzett, a társadalom élete, megmaradása szempontjából hasznos befektetések adómentesek. (Pl. házépítés, adomány környezetvédelemre, munkagép, gyümölcsös telepítése.) Ilyen befektetés a **gyereknevelés** is, ezért a családi pótlékkal nem fedezett normatív gyereknevelési költség levonandó az adóalapból, az így sem fedezett normatív költségrész után pedig áfa-visszatérítés jár.

H/ A munka nélküli jövedelmek – amíg a természetes gazdasági rend kialakulásával meg nem szűnnek – a jövedelemmel növekvő arányban (progresszíven) adóznak, esetleg a meglévő vagyon figyelembevételével is (örökösödés).

I/ Valamely tevékenység következtében az életfeltételekre gyakorolt káros következmények csökkentése, fölszámolása érdekében, valamint a társadalomra áthárított költségek fedezetének megteremtésére az állam jogosult különleges adók, vagy pontosabban adójellelleggel befizetendő díjak kivetésére (ökoadó, gépkocsi súlyadó, útadó, stb.). Ilyen adókat csak azzal a feltétellel szabad kivetni, hogy az eredményét ne lehessen a meghirdetett célon kívül másra felhasználni, és csak olyan esetben, amikor más mód nincs a tevékenység káros következményeinek az orvoslására. Ez csak úgy valószínűsíthető meg, ha az adóhivatal ezeket a bevételeket nem a Pénzügyminisztérium számára, hanem az illetékes szakminisztérium e célra elkülönített számlájára utalja, például útadó esetén Közlekedési Minisztériumnak az útfenntartási keretére. Ha ennek a díjnak a mértékét helyesen állapították meg, akkor a szállítási díjak a tényleges társadalmi költségeket fogják tükrözni.

J/ A végrehajtó hatalom az adóbevételek felülvizsgált felhasználásával köteles az adófizetők felé elszámolni.

K/ Az Alkotmányban rögzítendő az államhatalom adóztatási jogkörének a korlátjai. A költségvetési törvény megsértése ugyanolyan bűntény, mint minden más súlyos, az egész társadalomra káros törvénysértés.

ADÓNEMEK

Az igazságos közteherviselés érdekében (más szóval a természetjog, a természetes gazdasági rend erkölcsi alapja érvényesítéseként) kivetendő adónemek:

- * A földjáradék közcélokra való elvonását szolgáló *földérték- (telekérték-) adó*, amelynek szerepét a földtulajdon társadalmasítása során fokozatosan a *földbérleti díj* veszi át.-- *A földjáradék* egy adott földrészlet fekvése, piacközelsége, termőképessége stb. miatti hozamtöbblete a legrosszabb még megművelt földrészlet hozamához képest, amely tehát nem a földet megművelő érdeme.
- * Az erőforrásokhoz való hozzáférés esélyegyenlősége érdekében kivetendő *örökösödési adó*.
- * A gazdaságba vissza nem forgatott (fejlesztésre, bővítésre be nem fektetett, tehát elfogyasztott) jövedelem után fizetendő *személyi fogyasztási adó*.
- * A luxus- (egyben zömmel import-) áruk *magas általános forgalmi adója*, amely a szociális feszültségek csökkentését és egyben az import fékezését szolgálja.

- * A létfontosságú cikkek (egyben zömmel hazai termékek) csak abban az esetben terhelendők *általános forgalmi adóval*, ha az előbb felsorolt adónemek nem fedezik a szükséges közkiadásokat, és ebben az esetben is alacsony kulccsal.
- * Az *ökoadók* nem a hagyományos közfeladatok (közbiztonság, egészségügy, közoktatás, stb.) költségeinek fedezését, hanem a természeti környezet helyreállítására és fenntartására való ösztönzést szolgálják.

FÖLDÉRTÉK-ADÓ, TELEKÉRTÉK-ADÓ

(a földjáradék elvonásának módja a földtulajdon társadalmasítása előtt).

A hagyományos pénzrendszerben a megtakarítók hajlanak arra, hogy a jövőbe átmentendő pénzüket föld/telekvásárlásba fektessék. Ezt a *spekulációs föld/telekvásárlást* meg kell különböztetnünk a *vállalkozói föld/telekvásárlástól*, amikor a vásárlónak az a célja, hogy a földből bérbeadással vagy saját műveléssel húzzon hasznot, a telket valamilyen ráépítéssel hasznosítsa. A spekulációs föld/telekvásárlás ellene hat a gazdasági virágzásnak, mert elvonja a földet/telket azoktól, akik valamilyen társadalmi igény kielégítése (pl. élelemtermelés, lakásépítés) céljára használnák. Az ilyen spekuláció ellen is hat a *föld/telekérték-adó*, amely terheli azt a tulajdonost, aki nem hasznosítja és eladni sem akarja földjét/telkét.

A *föld/telekérték-adó mértéke* elvileg a földjáradék, azaz az a bérleti díj, amely a *bérlet-piacon* a kereslet-kínálat törvénye szerint alakul. Amíg a földrészletek jelentékeny része nem kerül - a települési önkormányzatok elővételi joga folytán - köztulajdonba, és így az önkormányzatok nyilvános árverései során nem követhető nyomon kellő biztonsággal a földjáradék alakulása, a föld/telekérték-adót az ingatlanforgalomban megmutató, kb. 3-évenként korrigálható forgalmi érték évi 0,5%-ában ajánlatos kivetni. (A föld/telekértéket a létesítmények /ültetvények, építmények/ értéke nélkül kell számítani.)

A természetjogból következik, hogy nem terheljük telekérték-adóval:
 /a/ a tisztességes polgári életvitelhez szükséges lakás ill. családi ház közepes méretű telkét;
 /b/ a családi méretű iparüzéshez szükséges, ill. a parasztporta által elfoglalt telket;
 /c/ a haszonnyerés nélküli, közszolgálati intézmények (templomok, múzeumok, iskolák, stb.) telkét. Ezeket összefoglalóan *szociális adómentességnek* nevezzük.

A *szociális igazságosság szolgálatán túl várható további kedvező társadalmi hatások:*

/a/ Értelmetlenné válik a földterületek hasznosítatlan tulajdonlása.
 /b/ A földjét nem-maga-művelő tulajdonost ösztönzi arra, hogy eladja a földjét, amely így - az elővételi joggal rendelkező települési önkormányzaton keresztül - ahhoz kerül, aki maga műveli. Röviden: meggyorsítja a földek társadalmasítását és a - tartósan bérlő - családi gazdaságok elterjedését.

A FÖLDJÁRADÉK ELVONÁSÁNAK MÓDJA

A FÖLDTULAJDON TÁRSADALMASÍTÁSA UTÁN (S. Gesell javaslatát követve) ...

...a következő: A területi önkormányzatok *árverésen* adják bérletbe a földrészletet annak, aki a legtöbb bérleti díjat ígéri, és megfelel a törvényes feltételeknek. (A törvényes feltételek tekintetében érdemes a *dán példát* figyelembe venni.) A bérleti szerződés

mozgó bérleti díjat állapít meg. Ez azt jelenti, hogy néhány évenként törvényben szabályozott eljárással megállapítják, hogyan alakult az árveréseken az adott jellemzőkkel rendelkező földrészlet bérleti díja (hogyan változott a földjáradék), és ezzel módosulnak (nőnek vagy csökkennek) a korábban megkötött bérleti szerződések alapján fizetendő összegek.

ÖRÖKÖSÖDÉSI ADÓ

A jelenlegi rendszer igazságtalanságát dr. Gallai István idézett könyvében a következő példával mutatja be: *„Meghal a faluszéli szoba-konyhás kis családi ház tulajdonosa, a házat a felesége öröklí. Az illetékhivatal azonnal és irgalmatlanul kirója az özvegyre az örökösödési adót, amit ráadásul még telekkönyvileg rá is terhel az ingatlanra. – Egy öregedő milliomos gyártulajdonos vissza kíván vonulni az aktív munkától. Behívítja a fiát az irodájába, kinyitja a páncélszekrényt és így szól: «Nézd fiam, itt vannak a gyár bemutatóra szóló részvényei. Ezek eddig az enyémekek voltak. Mostantól a tiéd, jól gazdálkodj tovább.» Milliárdos vagyon ment át egy pillanat alatt a régi tulajdonos kezéből az új tulajdonos kezébe, titkosan, kézen-közön, és a társadalom ... egyetlen fillér ajándékozási illetéket nem kapott!»* Gallai megállapítja, hogy ezen igazságtalanság megszüntetésének a mai Magyarországon két döntő akadály van:

/a/ „az anonim, név nélküli vagyombirtoklás lehetősége”;

/b/ „az értékpapírok öröklésének, ajándékozásának örökösödési illeték- (adó-) mentessége”. Ezt a két akadályt meg kell szüntetni! (A megszüntetés megfelelő módját Gallai idézett könyve részletesen ismerteti.) E két akadály megszüntetése egyben megteremti az igazságos személyi jövedelemadóztatás lehetőségét. Ez egyben a gazdasági társaságok – mint jogi személyek – jövedelem-adóztatásának eltörlésével jár együtt. (Az örökösödési adóval kapcsolatos többi kérdést a 2.2 pontban ÖRÖKLÉS címszó alatt tárgyaltuk.)

IGAZSÁGOS SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓZTATÁST! (E pontban Dohán Mihály és Gallai István javaslatát közvetítjük.)

Legyen *Személyi Fogyasztási Adó* (SZFA, ejtsd: SzeFA) a Személyi Jövedelemadó (SZJA) helyett! Ennek alapelve: Csak a személyes fogyasztásra fordított jövedelem adózik! A gazdasági szférába visszaforgatott, illetve onnan fel sem vett jövedelem adómentes. Ezzel szemben a gazdasági szférából kivont vagyoni érték – amennyiben személyi fogyasztási célokat szolgál – SZFA-köteles.

Mivel minden keletkező jövedelem – a névtelenség felszámolása után – névre szóló, ezért a forrásadók megszűnnek. Minden jövedelem annál adózik, aki a jövedelmet, pontosabban annak személyi fogyasztásra felhasznált részét élvez. Az eddigi forrásadók kifizetői évváraskor értesítik az adóhivatalt és az adóalanyt, hogy ilyen és ilyen adószámú kedvezményezettnek ennyi és ennyi osztalékot, hozamot, kamatot, jövedelmet stb. fizettek ki az év folyamán, az adóalany pedig ezeket az éves jövedelembevallásban szerepeltetni köteles. A jövedelmek – bármilyen forrásból származzanak is – az adózónál az éves SZFA bevallásban összegeződnek. Az így összegezett éves jövedelemből ezután levonásra kerülnek a gazdasági szférába az adózó által befektetett ösz-

szegek, és csak az ezután fennmaradó, tehát a személyi fogyasztásra került jövedelemrész adózik a SZFA szabályok szerint.

A gazdasági szférát tágan kell értelmezni. Beletartozik ebbe a körbe a szorosan vett ipari, kereskedelmi és szolgáltató vállalkozásokon kívül a mezőgazdasági termelést szolgáló, és a lakáscélokra szolgáló ingatlanvagyon is. Befektetésnek számít minden értékteremtő és érték bővítő beruházás és jelentős felújítás, ami a fenti körben történt, vagy történik.

A SZFA családi adó, nagysága szoros összefüggésben van a családban egy főre eső fogyasztás nagyságával.

További feladat a SZFA progresszivitásának erőteljes fokozása. Jelenleg az SZJA-ban a legfelső sávban az adókulcs 42%. Ezt a legfelső sávot tovább kell osztani újabb sávlépcsőkre úgy, hogy az így létrejövő új legfelső sávban az adókulcs elérheti akár a 80%-ot is. Tapasztalat, hogy a nagy jövedelmű emberek jövedelmüknek egyre magasabb hányadát visszaforgatják a gazdasági szférába. Így ezek az igen magas kulcsú sávok mégsem érintik őket. Ha ellenben valaki mégis arra szánja el magát, hogy vásárol az Adrián – személyes pihenési célokra – egy luxusjachtot, ám tegye, de akkor fizesse meg utána a SZFA-t, a 80%-os adókulccsal.

(A SZFA nemzedéki megosztását lásd a 2.8 pontban.)

A VAGYON ALKOTMÁNYSÉRTŐ TITKOSSÁGA

A bemutatóra szóló részvényekről és kötvényekről nem lehet tudni, hogy ki/kik a tulajdonosuk. Ismét Gallai Istvánt idézzük: *„A névtelenség bevezetésétől kezdve (1870-es évek) nem lehetett megtudni, hogy egy gyár, vagy egy vállalat kinek a tulajdona. A nyilvánosság előtt, a dolgozók előtt a háttérben maradó titkos tulajdonosoknak csak a fizetett alkalmazottai (igazgatók, cégvezetők, stb.) jelennek meg képviselőként. ... Megszületik a név nélküli tőke, a titkos tőke, ... amely nem visel semmilyen felelősséget, mert nincs mód a felelősségre vonásra. Kivonja magát az igazságos közteherviselés alól, mert legfeljebb lineárisan adóztatható a nyeresége. Ez azt jelenti, hogy a kis összegű tőketulajdonos ugyanolyan %-ban viseli a közterhet, mint a milliomos vagy milliárdos tőketulajdonos. ... Ez azt is jelenti, hogy Magyarországon az 1870-es években született, a liberális vadkapitalizmus lényegét megtestesítő rendelkezések mind a mai napig érvényben vannak! ... a liberális vadkapitalizmus 120 éven át (benne a kommunizmus 40 évén is át!), egészen a mai napig meg tudta őrizni létének e két alappillért, alapfeltételét.”*

A mai „alkotmányosság” a vagyonra vonatkozó adatok tekintetében kettős mércét alkalmaz. Gallai idéz az Alkotmánybíróság indokolásából: *„A vagyonra vonatkozó adatok az ember magánszférájába tartoznak és személyes adatoknak minősülnek.”* Ennek értelmében a telekkönyvi nyilvántartásokat azonnal meg kellene semmisíteni, hiszen a telekkönyv nem más, mint az ingatlanvagyon tulajdonjogára vonatkozó adatok folyamatos, nyilvános közzététele! Tovább idézzük Gallait: *„A fejlett ipari államok legtöbbször már az értékpapír-vagyon kialakulásának kezdeti stádiumában felismerték azt, hogy a vagyontulajdonlásnak ez az új formája is nyilvános kell, hogy legyen, nem lehet rejtett, nem lehet titkos. E felismeréstől vezetve ezekben az országokban a részvények, kötvények, bankbetétek, általában az értékpapírok mind eleve névre szólóak. Ahol ettől eltérő volt a kezdetben kialakult gyakorlat, azóta már ott is megszűnt az anonimitás, így legutóbb Svájcban és Ausztriában is.”*

FŐÁLLÁSÚ ANYASÁG

Minden anyának, míg csecsemő- vagy óvodáskorú gyermeket nevel, a költségvetésből legalább a mindenkori minimálbérnek megfelelő bér jár. Ez az időszak minden szempontból munkaviszonynak számít.

ÉVI ADÓTERVEZÉS

A hagyományos (nem ökológiai jellegű) közhatalmi feladatok költségeit fedező adózást a következő módon tervezzük: Megállapítjuk a közhatalmi intézmények (kórházak, iskolák, rendőrség, nyugdíjak, stb.) még éppen kielégítő mértékét, és ennek költségeit (*kiadások*); valamint a föld/telekérték-adóból, a közhatalomhoz befolyó föld/telek-bérleti díjakból, az örökösödési adóból, a pénzhasználati díjból, a luxuscikkek ÁFÁ-jából és más kisebb forrásokból várható *bevételeket*. Ha a kiadás több, a hiányt fedező mértékben megállapítjuk az alapvető közszükségleti cikkek ÁFÁ-ját és a Személyi Fogyasztási Adó (SZFA) megfelelő szintjét. Ha a bevétel több, növeljük a fejlesztésre szánt összegeket, és/vagy csökkentjük a Személyi Fogyasztási Adó (SZFA) korábbi kulcsait.

2.8 A szolidaritáson nyugvó nyugdíjrendszer visszaállítása és a személyi fogyasztási adó nemzedéki megosztása

SZOLIDARITÁSI NYUGDÍRENDSZER

A nyugdíjrendszer előző években végrehajtott jelentős mértékű magánosítása:
/a/ a fenyegető globális pénzügyi összeomlás miatt nagy kockázatot ró a biztosítottakra;
/b/ elősegíti, hogy a hazai megtakarítások külföldre vándoroljanak és így elveszenek a magyar gazdaság számára;
/c/ a közbeékelődő vállalkozói haszon megcsapolja a megtakarításokat.

Ezért vissza kell állítani a *szolidaritáson nyugvó (felosztó-kirovó) nyugdíjrendszert* (ez a folyó nyugdíj-járulék-befizetésekből vagy más költségvetési bevételekből fizeti ki az esedékes nyugdíjakat, azaz nincs tartaléktőkéje), annak megfelelően, hogy a munkából kiiregedő emberekről való gondoskodás osztársadalmi, és egyben állami feladat. Ezért a természetes társadalom megteremtése során a következő intézkedésekre van szükség:

* A magán-nyugdíjpénztár-tagok egy éven belül dönthetnek a következő feltételekkel való kilépésről:

- a nyugdíjpénztári tőkeszámlájukon lévő összegből a nyugdíjpénztár visszafizeti a kincstárnak az állami költségvetésből kapott összegeket;
- a saját befizetéseket és a munkáltatótól kapott összegeket a nyugdíjpénztár egy éven belül kifizeti a kilépőnek;
- a kilépő az állami nyugdíjrendszer mindenkori szabályai szerint válik nyugdíjjogosulttá.

* A magán-nyugdíjpénztárakról új törvényt kell hozni, amely ezeket teljes mértékben függetleníti az állami költségvetéstől (sem támogatást, sem garanciát nem kapnak), és tagságuk teljes mértékben önkéntes.

A SZEMÉLYI FOGYASZTÁSI ADÓ NEMZEDÉKI MEGOSZTÁSA

Baranyi Károly koncepciójának lényegét idézzük (a *személyi jövedelemadó* helyébe a 2.7 pontnak megfelelően a *személyi fogyasztási adót* – SZFA – állítjuk):

Az embert érdekeltté kell tenni abban, hogy gyermeke szülessen, ahogyan érdekelt volt ebben a hagyományos társadalmakban. Az érdekelttség abban áll, hogy a szülő tudatosan vagy ösztönösen úgy lássa, hogy a saját jövője és a gyermeke jövőbeni sorsa szorosan összefügg. Nemcsak a gyermekek száma fontos azonban, hanem az is, hogy belőle értékes embereket neveljenek. A szülő – mint minden polgár – közvetve érdekelt abban, hogy a nála fiatalabbak adófizető, tisztességes, a közterheket vállaló állampolgárokká váljanak. Ezt az érdekeltséget közvetlenné is tehetjük azzal, hogy a szülők keresővé vált gyermekük személyi fogyasztási adójának egy részét (pl. 25%-át) megkapják. (Baranyi 2001. évi számpéldája szerint egy szülőpár keresővé vált négy gyermeke után havonta – keresete vagy nyugdíja mellett - egy közepes nyugdíjnak megfelelő összeget kapna függetlenül attól, hogy már nyugdíjas, vagy még aktív, mégpedig az inflációval együtt haladó, stabil vásárlóértéken. Nyilvánvaló, hogy ez az embereket arra fogja ösztönözni, hogy gyermekeket szüljenek, őket iskoláztassák, szakmát adjanak a kezükbe, munkára neveljék. Kilábolhatunk a népesedési válságból, mégpedig művelt, a munka szeretetére nevelt ifjúsággal. (A Magyar Nemzet azt közli 2001.6.7-i hírében Szemkeő Judit politikai államtitkára hivatkozva, hogy a koncepció megvalósításán Baranyi Károly bevonásával már dolgozik a Szociális és Családügyi Minisztérium. Ez azóta – mint tapasztaljuk – lekerült a napirendről. Megvárja a valódi rendszerváltást.)

2.9 Rendszerváltás a környezetvédelemben

Az ökopolitika irányelvei. Forrás: Gyulai Iván in "A fenntartható fejlődés programja" (Magyar Természetvédők Szövetsége 1995) 37.-48.old.

KATEGORIZÁLÁS

A földrészleteket a következő kategóriákba kell besorolni:

- * **Védett természeti területek:** amelyeken a természet természetes képének és állapotának megőrzése kap elsőbbséget, azaz olyan állapot, amely kívülről bevitt energia nélkül áll fenn ill. alakul.
- * **Fenntartható gazdálkodási övezetek:** amelyeken a tulajdonosok és a használók vállalják, hogy mindenemű tevékenységüket a fenntartható erőforrás-használatnak vetik alá, ill. erre kötelezettek. Ez azt jelenti, hogy figyelembe veszik a terület ökológiai el-tartó

és tűrőképességét, a tevékenység nem változtatja meg a terület jellegét, s abban nem okoz visszafordíthatatlan változást. Így nem lehet olyan használati módot választani, amely megváltoztatja a terület ökológiai jellemzőit, különösen vízháztartását, mezo- vagy mikroklimáját. A terület művelési ágainak arányát a terület besorolásánál

rögzíteni kell, mégpedig nem a megelőző arányok alapján, hanem az ökológiai szempontok miatt kívánatos módon.

- * **Intenzív használatú területek:** amelyek elsődleges célja emberi termelés.

A MEZŐGAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG SZABÁLYOZÁSA

- * Ötven hektárnál nagyobb monokultúrás terület nem alakítható ki. Nagyobb ilyen egységeknél ötvenhektáros részenként ötméteres, természetes elemeket tartalmazó elválasztó sávot kell létesíteni. Ez a sáv a területre jellemző fajokat kell, hogy tartalmazza és a terület jellegéhez kell, hogy igazodjék. Ilyen sáv lehet gyep, fa, bokor, árok, stb.
- * Biológiai úton nem lebomló anyagok (növényvédő szerek, talajfertőtlenítők, stb.) használata tilos.
- * Fenntartható gazdálkodási övezetben a talaj tápanyag-utánpótlását szerves trágyákkal kell végezni.
- * Mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatban nem folytatható a természetes vízháztartást megzavaró tevékenység (lecsapolás, drénezés, stb.).
- * Mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatban tilos a tarlók, parlagterületek, valamint a termékmaradványok égetése.

AZ EGYES IPARI TEVÉKENYSÉGEK SZABÁLYOZÁSA

- * Fenntartható gazdálkodási övezetben csak olyan ipari tevékenység folytatható, amelynek kibocsátása (emissziója) nem veszélyezteti az övezet ökológiai állapotát. Eszerint kell megállapítani a kibocsátási határértékeket. Nem engedélyezhető olyan anyagok kibocsátása, amelyek halmozódásra hajlamosak, amelyek nem képesek biológiai úton lebomlani, amelyek mérgezőek (toxikusak).
- * Ipari létesítmények tervezésénél minden esetben hatásvizsgálatot kell végezni.
- * Fenntartható gazdálkodási övezetben nem szabad ipari tevékenységből származó hulladékot elhelyezni. Kivételt képezhetnek az újrahasznosítást szolgáló ideiglenes elhelyezések, ha nem veszélyeztetik a környezetet vagy az egészséget.

A BÁNYÁSZAT SZABÁLYOZÁSA

- * Nem engedélyezhető olyan bányászati tevékenység, amely rövid vagy hosszú távon megváltoztathatja a terület ökológiai jellegét, vízháztartását, pótolhatatlan élőhelyet veszélyeztet, stb.
- * Bányászati tevékenységet csak a célzott mennyiség előzetes meghatározása, a bányatelek végleges kijelölése és előre elkészített rekultivációs terv engedélyezése után lehet megkezdeni.
- * A bánya jövedelméből kell biztosítani a folyamatos rekultivációt. A rekultiváció során az eredeti állapot visszaállítására kell törekedni. Amennyiben ez nem lehetséges, a bányászat következtében előállott ökológiai körülményeknek megfelelő rekultivációt kell tervezni és megvalósítani. Pótlólagos rekultiváció tervét a szakhatóság készítteti el, a rekultiváció költségeit a tulajdonos viseli, vagy a korábbi használóra átháríthatja.

VÍZGAZDÁLKODÁS SZABÁLYOZÁSA

- * Nem folytatható olyan vízgazdálkodási tevékenység, amely az ökológiai feltételeket megváltoztatja. Kivétel: a potenciális megelőző állapot visszaállítása.
- * Minden vízgazdálkodási beavatkozást megelőzően környezeti hatásvizsgálatot kell végezni.

ÉLŐVIZEK TERMÉSZETES JELLEGÉNEK MEGŐRZÉSE

- * Nem folytatható olyan tevékenység, amely élővíz természetes voltát veszélyezteti.
- * Élővizekbe sem közvetve, sem közvetlenül nem juttatható szennyező anyag. Kivétel: folyóvizekbe, a kibocsátó forrásra megadott határértékig, biológiai úton lebomló szennyező anyagok.

ÉLŐVIZEK MEDERALAKULATAINAK MEGŐRZÉSE

- * Az élővizek természetes mederalakulatait a biológiai öntisztító képesség fenntartása és a vízi élővilág sokféleségének megőrzése érdekében fenn kell tartani, ill. szükség esetén vissza kell állítani. Élővizek forrásuktól az első településig, övezeti besorolásuktól függetlenül különleges védelmet élveznek: A mederalakulatot semmilyen okból nem szabad megváltoztatni; semmilyen szennyezőanyag nem bocsátható be, sem közvetve, sem közvetlenül; a vizet kísérő természetes társulást sem területi nagyságában, sem jellegében nem szabad megváltoztatni. Ha az eredeti állapot már nem áll fenn, a rekultiváció során, a meder-rekultiváció mellett biztosítani kell a meder közepvonalától számított ötven-ötven méter távolságon mind a jobb-, mind a bal-parti területeken az eredeti társulások visszaállításának vagy visszaállításának feltételeit.
- * Vízkivétel (beleértve a forrást is) csak olyan mértékben engedélyezhető, amely az élővíz természetes voltát nem veszélyezteti. A vízkivételt minden esetben egyedileg kell engedélyezni, tekintettel az adott élővíz jellegére, ökológiai feltételeire. Olyan intenzív vízkivétel nem engedélyezhető, amely a forrás kifolyásának mennyiségét, akár csak időlegesen is meghaladja, és veszélyezteti a forrás vízgyűjtőjének eredeti víz-háztartását és természetes élő közösségeit.
- * Településeken keresztül vezető vízfolyás partját úgy kell kialakítani, hogy a partok lehetőséget adjanak egy a vízfolyást kísérő, összefüggő zöld felület kialakítására. Ilyen élővízbe semmilyen ipari vagy kommunális tevékenységből származó hulladék nem juttatható, csak tisztított szennyvíz, egyedileg megállapított határértékek szerint.
- * Állóvízbe semmilyen szennyező anyag nem juttatható. Állóvizek partjain a víz szélétől számítva legalább 25 méter természetes zöld felületet kell létrehozni az állóvíz teljes területén. A meglévő természetes felületek nagysága ettől függetlenül fenntartandó.
- * Élővizekkel kapcsolatos árvízvédelmet a fentiek figyelembevételével kell végezni.
- * Élővizekbe idegen fajokat betelepíteni tilos. Kivétel: ha a fajjal való gazdálkodás indokoltan része a fenntartható gazdálkodásnak, a betelepítést hatásvizsgálat előzte meg, s a faj egyedinek helyben tartása biztosítható.

AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS SZABÁLYAI

- * Fenntartható gazdálkodási övezetben csak *természetes vagy természetszerű*, vagy rekonstrukcióra kijelölt erdők sorolhatók. Természetes vagy természetszerű az az er-

dő, amely az ökotípus erdő fajösszetételének megfelelő heterogén faji összetételű, vegyes korosztályú.

- * Fenntartható gazdálkodási övezetbe sorolt erdőkkel csak *természetszerű, többcélú* erdőgazdálkodást szabad folytatni. Ez azt jelenti, hogy fenn kell tartani az ökotípusra jellemző faji és korosztályi összetételt, és össze kell hangolni a természetvédelmi, fa-termesztési és üdülési (rekreációs) érdekeket. Az ilyen gazdálkodás érdekében a következő tevékenységek korlátozandók vagy tiltandók: tarvágás; monokultúrás erdők létrehozása; tájidegen, nem őshonos fajok telepítése; biológiai úton nem bomló vegyszerek használata; a kitermelt fa kiközéltetését szolgáló feltáró utak létesítése; az ökotípus társulások idegen állományokra való cseréje; az erdők vízháztartását megbontó vagy befolyásoló intézkedések, mint útbevágások, lecsapolások, vízkivétel intenzifikálása, stb.

INFRASTRUKTÚRA-LÉTESÍTÉS SZABÁLYOZÁSA

- * Új utak fenntartható gazdálkodási övezetben csak különleges körülmények között létesíthetők.
- * Új út létesítésére engedély csak akkor adható ki, ha az olyan meglévő utat vált ki, amely veszélyeztet valamilyen fontos ökológiai értéket, és az új út vezetése nem sért különösebb ökológiai értékeket.
- * Új út létesítésére engedélyt a felügyeleti szerv csak környezeti hatásvizsgálat alapján adhat ki. A hatásvizsgálatnak fel kell tárnia a célzott terület faj- és egyedszám készleteit, a bio-diverzitás állapotát, az ökológiai folyosók helyzetét, a meglévő terheléseket, a várható terheléseket és azok hatásait.
- * Az út koronaszélességének és forgalmának függvényében az út kísérő-szegélyeként ún. zöld folyosókat kell kialakítani. A zöld folyosók az utat és környezetét elválasztó, természetes elemeket tartalmazó formációk, amelyek megsemmisítik az út kedvezőtlen környezeti hatásait.
- * Az utakon az ökológiai folyosók elhelyezkedésének figyelembevételével haránt-átvezetéseket kell tervezni, a domborzatnak megfelelően. Az átvezetéseket egyedi tervdokumentáció alapján a szakhatóság engedélyezi.
- * Vízfolyások átvezetésénél nemcsak a víztestet, hanem az azt kísérő természetes társulásokat is át kell vezetni. Az átvezetés legalább olyan széles legyen, mint az átvezetést megelőző természetes mederszélesség háromszorosa.
- * Fenntartható gazdálkodási övezetben létesítendő és meglévő utak kivilágítása a csomópontok és létesítmények kivételével tilos. Az ilyen helyeken sem alkalmazhatók ultraibolya színekű lámpák.
- * Fenntartható gazdálkodási övezetben lévő utakat 15 éven belül a fentieknek megfelelően át kell alakítani.

A SZÁLLÍTÁSI INFRASTRUKTÚRA KIÉPÍTÉSÉNEK SZABÁLYOZÁSA

- * Fenntartható gazdálkodási övezetben a felszínen nem helyezhetők el olyan szállítási létesítmények, amelyek sértik a tájképet (pl. légvezetékek, olaj-, gáz- stb. szállító csövek).
- * Szállítási létesítményeket az ökológiai feltételek zavarása nélkül, egyedi tervezés és engedélyezés alapján lehet létesíteni.

- * Az építéssel és üzemeltetéssel kapcsolatos zavaró hatásokat, vagy havariák következtében előálló környezeti károkat a létesítő vagy üzemelő köteles azonnal megszüntetni, ill. a rekonstrukciót elvégezni.

A FAJOKKAL ÉS FAJTÁKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS SZABÁLYOZÁSA

- * Fenntartható gazdálkodási övezetben minden faj védett, azok kivételével, amelyeket a kérdéses terület esetében a szakhatóságok egyeztetése alapján tételesen felsorolnak. A kivételezés oka lehet: túlszorodás, különös kártétel más élőlényeknek vagy gazdálkodónak. A kivétel engedélyezését a szakhatóságtól kell kérni. Direkt állományszabályozás a táplálékláncban felhalmozódó, biológiai úton le nem bomló mérgekkel tilos.
- * Fenntartható gazdálkodási övezetben tiltottak az előzőekben nem szabályozott olyan tevékenységek, amelyek megváltoztatják a meglévő vagy újonnan kialakított természetszerű élőhelyeket, ill. azok jellemző faji összetételét. Ilyen övezetekben a megengedett és szabályozott emberi tevékenységen kívül tilos minden olyan tevékenység, amely a fajok és egyedeik életkörülményeit vagy létét veszélyeztetik.

FENNTARTHATÓ TELEPÜLÉSEK SZABÁLYOZÁSA

Fenntartható település területhasználata során a nem települési célra használt, de közigazgatása alá tartozó területen betartatja a fenntartható gazdálkodási övezetekre vonatkozó szabályozást.

- * A település céljára használt területeken (lakóházak, közterületek, létesítményi területek) 30% zöldfelületet biztosít. (Ebbe beleértendő a lakóházak kertjei és a közhasznú zöldterületek.) A zöldfelület rendszerét úgy alakítja ki, hogy zöld folyosókat biztosít a vonalas létesítmények mentén.
- * Közigazgatási területén kijelöli a védett zónába tartozó területeket és azok fenntartásáról és fejlesztéséről gondoskodik.
- * Közigazgatási területén nem engedélyezi mérgező (toxikus) szereknek a környezetbe való jutását.

A TURIZMUS SZABÁLYOZÁSA

- * A fenntartható gazdálkodási övezeteket turisták szabadon látogathatják, ideiglenes vagy hosszantartó korlátozást a szakhatóság indokolt esetben rendelhet el.
- * A turizmus érdekeit szolgáló létesítmények kiépítésére és üzemeltetésére a fenntartható gazdálkodási övezetekre vonatkozó szabályok vonatkoznak.
- * A turizmus szabályozásának alapelve: nem változtathatja meg azt az értéket, amely létrehozta. Ennek értelmében tilos az élőhelyeket, értékeket veszélyeztető túlhasználat vagy a tájképet rontó létesítmény elhelyezése.

INTENZÍV HASZNÁLATÚ TERÜLETEK

Mint ahogy intenzív termelés sem folytatható a természet fenntartása nélkül, e területen a következő korlátozások érvényesek:

- * Nem szabad olyan tevékenységet folytatni, amely veszélyezteti a védett, vagy fenntartható gazdálkodási övezeteket, azaz, megváltoztatja ökológiai körülményeiket. Ezért minden területfejlesztési döntéssel kapcsolatban ilyen irányú környezeti hatásvizsgálatot kell elrendelni.
- * Mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatban tilos a tarlók és a terménymaradványok szabadtéri égetése.
- * Ipari tevékenységgel kapcsolatban a hatóság minden esetben megállapítja a kibocsátási (emissziós) határértékeket. Természetidegen, mérgező (toxikus) anyagok lerakása vagy tárolása csak erre a célra kialakított helyen történhet, a természetet nem veszélyeztető módon.
- * Bányászat csak szakhatóság által elfogadott rekultivációs terv birtokában folytatható, a rekultiváció folyamatos.
- * Zöld folyosókat kell létesíteni a következő esetekben: külterületi útvonalak mellett fa-, vagy bokorsorokat; vízfolyások mentén a vízfolyás átmérőjének háromszorosán; monokulturális mezőgazdasági területeken legalább 500 hektáronként kell elválasztó fa- vagy bokorsorokat létesíteni legalább 5 méteres szélességben.
- * A töredék élőhelyeket fenn kell tartani.

Védettek a törvénnyel ilyennek minősített fajok, valamint minden olyan faj, amely élettevékenységével nem veszélyezteti az emberi tevékenység célját. Az ilyen fajokat nem szabad ok nélkül elpusztítani vagy veszélyeztetni.

3. A gazdasági rendszerváltás sarkalatos intézkedései és a hatalomváltás menete

Ebben a fejezetben olyan nem-gazdasági intézkedéseket is tárgyalunk, amelyek nélkül a gazdasági rendszerváltás nem valósítható meg.

Az EU-jogrend tiltja, hogy a tagállamok olyan gazdaságpolitikát folytassanak, amely megkülönbözteti a saját (honi) és külföldi (bár EU-n belüli) árukat, tőkéket, gazdasági szereplőket. Más szóval: tiltja a hazai gazdaságot védő (protekcionista) gazdaságpolitikát. Hazai gazdaságunkat azonban – mint látni fogjuk - e szabályok betartásával is megvédhetjük. A védelmet jelentős mértékben az országos és helyi közhatalomnak kell - a mögé felzárkózó állampolgárokra támaszkodva - megszerveznie, és ezt megtehetik olyan eszközökkel, amelyek alkalmazását az EU-jog nem tiltja. Ilyen eszközöket ismeretünk a következőkben.

3.1 Föld- és piacvédelem az EU-joggal összhangban

SZÖVETKEZETI HÁLÓZAT

A vidéki gazdasági szereplők zöme – állami és önkormányzati ösztönzéssel és szervezési segítséggel - szövetkezeti formába (helyi általános szövetkezetekbe, és regionális termékpálya-szövetkezetekbe) tömörül. Ezeknek az uniós jog nem tiltja a ver-

senytársaiktól való védekezést. Ezzel a szervezeti átalakulással a gazdaság fontos területein lényegében megvalósítható a hazai termelőket és fogyasztókat védő és támogató (protekcionista) gazdaságpolitika, minthogy lehetővé válik,

- * hogy az állam a szövetkezetek számára intézményesített hitelkonstrukciókkal (jogi-lag nem, de ténylegesen) előnyben részesítse a hazai mezőgazdasági és kisipari-háziipari termelőket, hiszen multik nem alakíthatnak szövetkezeteket;
- * hogy az agrárszövetkezetek jelentős EU-támogatást kapjanak, például beruházásaikhoz 50%-os vissza nem térítendő támogatást, és még 30% hitelt (persze, ennek feltétele a népet szolgáló közhatalom is);
- * hogy egy országos bolthálózat tagjai termékpálya-szövetkezetekkel olyan szerződéseket kössenek, amelyek folytán országosan előnyben részesítik a szövetkezeti (értsd: magyar) termékeket;
- * hogy a közhatalom olyan utalványokkal adjon többletjövedelmet munkavállalóinak, nyugdíjasainak és segélyezettjeinek, amelyek csak termékpálya-szövetkezetekkel szerződött boltokban válthatók be.

(Az utóbbi két pont részleteit megtalálja az olvasó *A Szent Korona népe kelet és nyugat között* című füzetben, Drábik János cikkében, az ú.n. *Fehér Program* ismertetése keretében. A Fehér Program szerint a költségvetésből származó jövedelmeket négy éven keresztül évi 20%-kal kell emelni. Ennek egy figyelemre méltó előképéről kaptunk hírt a: „Szingapuri szerkezetváltás” /Figyelő 1981.4.22./ c. cikkben: „A kormány ... 1979-ben elrendelte a bérek három éven keresztül évi *húszszázalékos* emelését annak érdekében, hogy a magas élők munkai-gényű, de alacsony ’műszaki tartalmú’, feldolgozottsági fokú termékek gyártását megszüntessék, és a termelési tényezőket a nagyobb hozzáadott értékű áruk előállítására csoportosítsák át.”)

Ez a szervezeti átalakulás lehetővé teszi a magyar föld megvédését is. Ennek kézenfekvő módja: a szövetkezeti alapszabályok előírják, hogy a tagok földjeiket csak a szövetkezeten belül (a szövetkezetnek vagy más szövetkezeti tagnak) adhatják el vagy adhatják bérbe, kilépéskor pedig fel kell ajánlaniuk ilyen vevőnek eladásra. (Mindez addig történik így, amíg az EU-jog megakadályozza, hogy az önkormányzatok elővételi jogot kapjanak.)

MIT VÁRHA-TUNK A HELYI ÁLTALÁNOS SZÖVETKEZETEK-TŐL?

A hálózat-szervezés eredményeképpen falvanként, kisvárosokként alakul egy-egy általános (értékesítési, beszerző, fogyasztási, és hitel-)szövetkezet, amely fokozatosan a lakosság túlnyomó részét – mint termelőt, értékesítőt vagy mint fogyasztót – tagként magában foglalja, és amely szerződéses kapcsolatban van a település önkormányzatával is. Egy ilyen szövetkezet – mint látni fogjuk – alkalmas lehet arra, hogy a településen

- * jelentősen növelje a foglalkoztatottságot;
- * legalább 10-20%-kal csökkentse és e szinten tartsa az alapvető élelmiszerek árát;*
- * jelentősen növelje a helyi termelők számára az értékesítési biztonságot és a felvásárlási árszínvonalat;*
- * az alapellátás területén megvédje a termelőket az import-árak dömpingjétől és mind a termelőket, mind a fogyasztókat a multik túlhatalommal való visszaéléseitől; és

- * rendszeresen megújuló forrásokhoz segítse az önkormányzatot, amelyeket a település fejlesztésére és/vagy az önkormányzattól húzott fizetések emelésére fordíthat; mégpedig mindezt az EU jogrenddel összhangban.

VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOK

A helyi általános szövetkezet – az önkormányzat éves helyi adóbevételeinek megfelelő összegben – *vásárlási utalványokat* (helyi fizetőeszközt) bocsát ki a tagok közötti teljesítménycsere közvetítő eszközeként. (Ezt a továbbiakban VU-nak rövidítjük.) Ezt az önkormányzat adófizetesként vagy bérlemények bérleti díjaként elfogadja $1\text{VU}=1,1\text{Ft}$

---

*Egy példa a lehetőségekre: 1939-ben 1 kg búzáért 20 fillért adtak, 1 kg kenyér 38 fillérbe került. A szorzó tehát kb. 2 volt. 2004-ben 1 kg búzáért 25 Ft-ot adtak, 1 kg kenyér 200 Ft-ba került. A szorzó: 8! A szövetkezeten belül ez ismét sokkal kisebb lehet. értékben. Ez nyilván keresletet támaszt a VU iránt. Ellentételként a szövetkezet – településfejlesztési célra – az önkormányzatnak átad annyi VU-t, amennyi a szövetkezeti bolt VU forgóalap-szükséglete fölött fönmarad.

ÁRUKÍNÁLAT TEREMTÉSE

A szövetkezet a szövetkezeti boltok forgóalapaként annyi VU-t ad, ami szükséges ahhoz, hogy a helyi termelőkől keresett árukat vásároljon. Az így beszerzett helyi árukat a fogyasztók forintért, vagy VU-ért egyaránt megvásárolhatják, ez utóbbi esetben $1\text{VU}=1,1\text{Ft}$ átszámítással (tehát 10%-os megtakarítással). Ez is növeli a VU iránti keresletet.

ÁRUKERESLET TEREMTÉSE

Hogyan jön létre a vásárlási utalványokkal való fizetés képessége, a „VU vásárlóerő”? Ennek több módja van:

- * Az önkormányzat a közmunkáért fizetett bérek és a segélyek egészét vagy egy részét VU-ban fizeti.
- * Az önkormányzat a költségvetéséből a közalkalmazottaknak a törvényesen kötelező fizetés fölött fizetéstöbbletet adhat VU-ban.
- * A szövetkezeti bolt a termelőknek VU-val fizet az átvett árukért, $1\text{Ft}=1,1\text{VU}$ átváltással, hogy a termelő szívesen adja áruját VU-ért.
- * A szövetkezet – az e célra rendelkezésére álló VU-összeg erejéig - tagjainak elad VU-t Ft-ért, vagy Ft-ot VU-ért, $1\text{VU}=1\text{Ft}$ átváltással. Ez arra ösztönöz, hogy a tagok Ft-keresetük egy részéért is VU-t vásároljanak, hiszen a boltban $1\text{VU}=1,1\text{Ft}$. (Ha például egy üveg lekvár ára 330.- Ft, azt 300 VU-ért is meg lehet vásárolni.)

A JOBB ÁRAK FORRÁSA

A szövetkezeti boltok módja van arra, hogy *jobb felvásárlási árakat, és jobb eladási árakat* állapítson meg, mint a szövetkezeten kívüli világ, mert kimarad a közvetítő kereskedelem.

A HELYI TERMÉKEK ELŐNYE

A szövetkezeti boltban minden áru forintért is kapható, de *a szövetkezeti áruk VU-ért is megvásárolhatók*, mégpedig $1\text{VU}=1,1\text{Ft}$ átváltással. Ez arra ösztönöz, hogy a vevők „import”-áru helyett – ha van, szövetkezeti árut vásároljanak, és hogy szívesen fogadjanak el teljesítményükért bárkitől VU-t.

FORGÁSBIZTOSÍTÁS

A VU forgásbiztosított fizetőeszköz, ugyanis olyan vásárlási utalvány, amely csak a szerzés hónapjának utolsó napjáig érvényes, de érvénye minden hónap végén egy hónappal meghosszabbítható olyan módon, hogy tulajdonosa vesz a szövetkezettől egy bélyeget, és az utalvány hátára ragasztja. (Ezt a technikát az 1930-as években, az ausztriai Wörgl-ben – S.Gesell nyomán - sikeresen alkalmazták, de ma már elektronikus eszközökkel is kiváltható.) A felragasztandó bélyeg értéke az adott utalvány értékének 1%-a. Ez arra ösztönzi a VU-tulajdonosokat, hogy mennél előbb töltsék fel VU-jukon, így jelentősen megnöveli a VU forgási sebességét, és gyakorlatilag kiküszöböli a VU „szalmazsák alatti” felhalmozását, ami jelentős bizonytalansági tényező lenne a helyi gazdaság számára.

MEGTAKARÍTÁS ÉS HELYI HITEL

Ha egy VU-tulajdonosnak éppen nincs annyi vásárolni valója, mint amennyi VU-ja van, nyilván szívesen kölcsönadja annak, aki – pl. vállalkozási célra – igényli. Akár kamatot sem kér, hiszen a kölcsönt lejáratkor teljes értékben visszakapja, míg ha nála marad, havonta 1%-ot rá kell költenie, hogy értékét megőrizze.

Ha nincs ilyen közvetlen hiteligénylő a VU-tulajdonos környezetében, vagy fél, hogy nem fogja visszakapni a kölcsönt, *takarékbetétet* nyithat a szövetkezetnél (ezért ez „hitelszövetkezet” is), amelybe – mondjuk – egy éves lekötéssel elhelyezheti VU-ját. A takarékbetétekre betett összegeket a szövetkezet hitelezi ki az igénylő vállalkozó tagoknak. (Ha bármilyen törvényes korlát miatt a települési szövetkezet nem működhet hitelszövetkezetként, ez úgy hidalható át, hogy a települési szövetkezet szerződéssel igénybe veszi egy közeli takarékszövetkezet ilyen szolgáltatását méltányos díjazás ellenében.)

AZ INFLÁCIÓ MEGKERÜLÉSE

Ha a forint – mint évek óta – továbbra is hónapról-hónapra veszít értékéből, a szövetkezeti tagok ezt helyi termékek vásárlása esetén nem érzik. A szövetkezet ugyanis hónapról-hónapra figyeli, hogy a környéken az alapvető termékek forint-ára hogyan alakul, és ha nő, akkor a szövetkezet ugyanilyen mértékben növeli a VU átváltási szorzóját a forinthez képest. (A VU-ban számított ár tehát nem nő.) Az infláció tehát a szövetkezeti áruk körében, a VU-val vásárlók számára megszűnik.

KÖZÖSSÉGI FELHALMOZÁS

A rendszerben két helyen jön létre közösségi felhalmozás:

- * Az önkormányzatnál felszabadulnak azok a forint-költségtételek, amelyek VU-val fedezhetők.
- * A szövetkezeti boltnál az árrésből – a termelőnek és a vásárlónak adott előnyök mellett is – kalkulálható nyereség.
E felhalmozások fejlesztésre és a település lakói jövedelem-növelésére fordíthatók.

3.2 Munkahelyvédelem az EU-joggal összhangban

MUNKAHELYVÉDELMI TÖRVÉNY

A multik munkahelyeink elleni hadjárata már évek óta folyik. Nap mint nap újabb gyárbezárásokról ad hírt a sajtó. A multik - monopolérdekeik szolgálatában - sorozatosan megszüntetik, olcsóbb bérű országba viszik át itteni üzemeiket. Ezzel fokozzák profitjukat - és a hazai munkanélküliséget. Ezt a folyamatot állítja meg a gazdasági rendszerváltás keretében hozandó *munkahelyvédelmi törvény*. Ez kialakítható úgy, hogy ne ríjon ki az észak-atlanti körhöz tartozó fejlett államok sok évtizedes gyakorlatából, ne ütközzék az EU-jogba.

(Mivel egy ilyen törvény megalkotása a gazdasági rendszerváltás idején nagyon sürgős lesz, a *Fennmaradás Műhely* keretében elkészült a törvény teljes szövegének tervezete. Lásd a Leleplező c. negyedéves könyvújság 2001/1 számában.)

A munkahely-védelmi törvény kettős feladatot valósít meg:

- * Megmenti a privatizáció következtében még meg nem szüntetett munkahelyeket, valamint a már megszüntetett, de még le nem szerelt üzemeket.
- * Megelőzi egy előjogait veszélyeztetve látó tulajdonos részéről az olyan zsarolást, hogy előjogai elvesztése esetén megszünteti (ill. más országba telepíti át) üzemét, és vele a munkahelyeket.

A törvény a húsznál több munkavállalót foglalkoztató cégek és telephelyek tulajdonosait kötelezi, hogy a megszüntetés szándékát (ill. a már leállított telephelyet) jelentsek be a területi önkormányzatnak. (A bejelentést más érintett is megteheti.) Az üzem jelentőségétől függően a települési vagy a megyei önkormányzat *biztos* nevez ki, aki a termelő egység újraélesztése érdekében átmenetileg átveszi a tulajdonosi jogok gyakorlását. A biztos gondoskodik új potenciális tulajdonosról. Ez mezőgazdasági terméket feldolgozó egység esetében a nyersanyag-termelők szövetkezete, egyébként pedig a munkavállalókból alakuló MRP- (Munkavállalói Résztulajdonosi Program) szervezet. A biztos a potenciális tulajdonossal közösen gazdasági tervet dolgoz ki, amely - megalapozottan - előírja a termelőegység bizonyos átmenet utáni veszteségmentes működését. E terv alapján az állam a termelőegységet *kisajátítja*. A kisajátítás összege az egységhez tartozó ingatlanok és ingóságok piaci értéke, de legfeljebb a privatizációkor a vevő által fizetett összeg valorizálva. (A tulajdonos a kisajátítási összeget bíróságon megtámadhatja, de ennek nincs halasztó hatálya.)

A gazdasági terv széleskörű megvitatása után az illetékes hatóság az egységet az átvevő el nem idegeníthető tulajdonába adja. Az induláshoz az átvevő kamatmentes újjáélesztési hitelt kap. Amikor az átvevő irányító szervezete felállt és munkához lát, a biztos szerepe megszűnik.

NEM KOMMUNISTA ÁLLAMOSÍTÁS!

Felmerülhet a kérdés: Megint államosítsák a gyárat, mint a kommunisták? Itt azonban egészen másról van szó. Az igaz, hogy az *államnak* kell fellépnie a szuverenitására támaszkodva, de egészen más módon és más eredménnyel, mint ahogy a kommunisták tették. Éppen a multik monopóliumainak a terjeszkedése az, ami félelmetes analógiát mutat a kommunista államosítással: egész ágazatok, egész országok, régiók, földrészek kerülnek kis számú, de nagy hatalmú ember uralma alá. Ezt a hatalmat pedig a demokrácia eszközeivel egyre kevésbé tudja ellenőrizni és befolyásolni az állampolgárok közössége. (Nem hiába minősíti számos társadalomtudós a *“létező szocializmus”* volt rendszereit *államkapitalista* rendszereknek.) Az itt javasolt munkahelyvédelmi törvény - amellett, hogy megakadályozza a munkahelyeknek a magyar társadalom kárára való megszüntetését - a multik antidemokratikus centralizációjával szemben a dolgozó emberek öngazgató közösségeinek rendelkezése alá helyezi saját munkahelyeiket, amely közösségek szabadságát csak a közérdek (a többi közösség, illetve a nagyobb, befoglaló közösség érdeke) korlátozza.

3.3 Tiszta lap a közéletben: tényfeltárás, vagyonelszámoltatás, felelősségre vonás, beleértve a privatizációs bűnök feltárását is

TÉNYFELTÁRÁSI TÖRVÉNY

E törvény célja az 1989-ben kezdődött és a fordulatig tartó *átmeneti korszakban* működött vezető közhivatalnokok, közhatalmi döntéshozók, települési és megyei önkormányzati és országgyűlési képviselők, rendőrök, ügyészek és bírók (gyűjtőszóval: *közéleti szereplők*) által elkövetett, *büntetlenül (vagy arányos büntetés nélkül) maradt* törvénysértések megállapítása, és a megfelelő felelősségre vonás.

Az eljárás hivatalból, vagy állampolgári bejelentés alapján indul meg. Az eljárások nyilvánosak. A megállapított törvénysértések elkövetőire ki kell szabni a Büntető Törvénykönyv szerinti büntetést. Ha a cselekmény elévülés miatt nem büntethető, a vizsgálat eredményét akkor is nyilvánosságra kell hozni, annak érdekében, hogy ezt azok, akik a vizsgált személy további közéleti szereplésével kapcsolatban döntéseket hoznak, figyelembe vehessék.

A vizsgált személy által törvénysértően szerzett vagyont, illetve annak felkutatható részét el kell kobozni, akkor is, ha ez a vagyon időközben más tulajdona lett. (Azon jogelvhöz híven, hogy törvénysértéssel közvetve sem lehet tulajdont szerezni.)

A tényfeltárás során a privatizációs bűnök számonkérése is megtörténik. A privatizációt maga Suchman Tamás privatizációs miniszter a következőképpen jellemezte: *„Az tény, hogy az elmúlt években számtalan rossz privatizáció történt, amelyek során egész ágazatok szűntek meg, vagy a befektetők csak piacot vásároltak, illetve, ahol az indokoltnál nagyobb arányú létszámcsökkentés következett be. A legnagyobb gondnak azonban azt tartom, hogy a vagyon nem a magyar viszonyoknak megfelelő értéken, hanem jóval alatta kelt el.”* (Magyar Nemzet 1996.3.20.) Mindez számos nyilvánvaló törvénysértéssel ment végbe, amelyet már megnyert próbaperek is igazolnak. (A sajtó hírt

adott arról, hogy a lengyel kormány – nemzeti érdekekre való hivatkozással – 350 «lezártnak hitt» privatizációs ügyet vizsgált meg. – Figyelő, 1996.2.22.)

KÜLÖNLEGES ÜGYÉSZI-BÍRÓI SZERVEZET

A tényfeltáráshoz olyan ügyészséget és bíróságot kell létrehozni, amelynek tagjai a pártállam idején nem voltak sem bírók, sem ügyészek, és nem töltöttek be közhatalmi vagy pártfunkciót sem. A tényfeltáráshoz szorosan kapcsolódik az igazságügyi apparátus megtisztításához. (Lásd a 3.4 pontot.)

VAGYONELSZÁMOLTATÁSI TÖRVÉNY

Ez a törvény előírja, hogy a tulajdonosoknak ésszerű határidőre bevallást kell szolgáltatniuk minden olyan vagyontárgyról, amely a tisztességes polgári, családi életvitel szükségleteit meghaladja (elismert szükségletnek tekintve pl. egy közepesnél nem értékesebb autót, családi házat és nyaralót is), és minden 1 millió forintot meghaladó követelésükről. Az első fokú rokonságban lévők vagyonát a bevallási küszöb megállapítása szempontjából összevontan kell megállapítani. A vagyonbevalláshoz nyilatkozatot kell csatolni arról, hogy a vagyon milyen jogcímen került a tulajdonoshoz, illetve ajándékozás esetén az ajándékozóhoz.

KÜLÖNLEGES SZERVEZET, HATÁRIDŐS ELJÁRÁS

A vagyon-rendeztetéshez kellő számú *vagyonvizsgáló bizottságot* kell létrehozni, részben az Adó- és Pénzügyi Ellenőrző Hivatal (APEH) és az Állami Számvevőszék állományából, részben erre jelentkező ügyvédek, könyvszakértők és laikus népi ülnökökből. Ez utóbbiakat elsősorban az egyetemeken közgazdasági és jogi kara végzős hallgatói közül kívánatos toborozni.

A vagyonvizsgáló bizottságok által feltárt bűncselekmények, és a bizottságok megállapításaival szembeni fellebbezések elbírálására kellő számú *rendkívüli gazdasági bíróságot* kell felállítani.

A vagyonvizsgáló bizottságok, a rendkívüli gazdasági bíróságok és kisegítő apparátusuk létszámát és működésük szabályait úgy kell megállapítani, hogy ez a szervezet a vagyonbevallásokat kb. egy év alatt feldolgozhassa. A vagyonvizsgáló bizottságok eredményeként a kincstár javára el kell kobozni minden olyan vagyont, amelyről bebizonyult, hogy keletkezésekor nem tettek eleget az akkor érvényben volt adózási kötelezettségnek, vagy más törvénysértő cselekedet révén jött létre.

Ha vagyonvizsgáló bizottságnak vagy rendkívüli gazdasági bíróságnak eltitkolt (be nem jelentett) vagyontárgy kerül tudomására, a bizottság ill. a bíróság a vagyontárgyat a kincstár javára elkobozza.

Az elkobzott vagyontárgyak értékét a kincstár elsősorban azoknak a kamatozó állampapíroknak idő előtti visszavásárlására fordítja, amelyek törvényes eredete a vagyonrendeztetés során igazolódott. (Ez segíti az adósságválságból való kilábalást.)

3.4 Tiszta lap az igazságügyben

A Tényfeltárási Törvény hatálybalépése idején működő ügyészekre és bírókra vonatkozóan hivatalból le kell folytatni a törvényben előírt eljárást. (A tényfeltárási bíróság például *bűnpártolást* állapíthat meg abban az esetben, ha egy ügyész megalapozott bejelentést kapott, de megtagadta a nyomozás megindítását; ha egy eredményes nyomozás után bírói szakba került ügy folytatása elfogadható indok nélkül elhúzódott vagy megszűnt; ha döntő iratok „elvesztek”, stb.) Az eljárás során elmarasztalt ügyészek és bírók természetesen a továbbiakban nem tölthetnek be szerepet az igazságügyben, akkor sem, ha cselekedetük elévülés miatt nem büntethető, vagy ha a kiszabott büntetést letöltötték.

A megtisztítással várhatóan megjavulnak a hivatását betöltő igazságszolgáltatás *személyi feltételei*. Emellett a *jogi feltételek* is javításra szorulnak, legalább két területen:

/a/ Ésszerű, szankcionált *időhatárt kell szabni* a jogi eljárásoknak. Ott, ahol ennek intézményi (pl. létszám) feltételei vannak, e feltételeket is meg kell teremteni.

/b/ Érvényesíteni kell a *pótmagánvád* jogintézményét, amelynek keretében bármely állampolgár a közérdek sérelmének gyanújával akkor is kezdeményezhet bírói eljárást, ha az ügyészség a kezdeményezést megtagadja.

/c/ Az igazságszolgáltatás állampolgárok által való igénybevételének költségeit úgy kell fedezni, hogy az igazságszolgáltatás igénybevétele a vagyontalan vagy csekély jövedelmű állampolgárok számára ne jelentsen anyagi megterhelést.

3.5 Az adósságcsapda felszámolása

MI AZ ADÓSSÁGCSAPDA?

A pénz urai az emberiség uralmuk alá került részétől - köztük a magyar nép nagy többségétől - elveszik munkája gyümölcsének (nemzeti összjövedelmének) mintegy harmadát, és kényszerítik az e helyzetet fenntartó gazdaságpolitikára. Ennek alapvető technikája az eladósítás, amelynek végállapota az adósságcsapda.

Ha egy ország vezetői - bármi okból - azt akarják, hogy nagyobb legyen az ország fogyasztása, mint termelése, két dolgot tehetnek: /1/ eladják a nemzeti vagyon megfelelő részét, vagy /2/ (kamatozó) hitelt vesznek fel. Az *ok* lehet „jó” is, „rossz” is. Pl. „jó okok”: természeti csapás következményeinek enyhítése; védekező célú fegyverkezés; a hatékonyságot javító beruházás; „rossz okok”: hódító célú fegyverkezés, hatékonyságot rontó beruházás, a vezető réteg korrumpált jövedelmének, vagyonának növelése..

Az adósság törlesztésének és a kamatok megfizetésének *forrása* lehet: /1/ az átmeneti nehézség után megnövekedő, a fogyasztást túlhaladó termelés (ennek következtében a külkereskedelmi mérleg és a fizetési mérleg többlete), vagy /2/ újabb kölcsön. Akkor beszélünk *adósságcsapdáról*, ha az ország (általában: az adós) a törlesztést és kamatfizetést már csak újabb kölcsönből tudja teljesíteni. Ez egyben a kiszolgáltatottság ugrásszerű megnövekedését is jelenti, mert az újabb hitelt a hitelnyújtók olyan feltételekhez köthetik (és többnyire kötik is), amely a hitelnyújtónak gazdasági előnyt ad az adós rovására (még a legenyhébb, hogy az új kölcsön kamata magasabb, mint a lejárt kölcsöné volt), amivel, persze, egyre szorítóbbá válik a csapda. (E feltételek megszabója és ellenőre főleg a Nemzetközi Valutaalap /IMF/.)

A MAGYAR ADÓSSÁGCSAPDA TÖRTÉNETE

Drábik János idézi az Magyar Nemzeti Bank Műhelytanulmányok c. kiadványa 1993/2 számának 56. oldaláról: „*az időszak egészét tekintve [az 1973-tól 1989-ig terjedő időszakról van szó - D.J.] mintegy 1 milliárd dollár forrásbevonás ... az ezt többszörösen meghaladó, összesen 11 milliárd dollár halmozott kamatkiadással járt.*” Drábik hozzáfűzi, hogy e tizenegyszeres túlfizetés ellenére az adósság 1989-re 21 milliárd dollárra növekedett. Ezután történt a nemzeti vagyon 80%-ának kiárusítása azzal, hogy ebből kell csökkenteni az adósságot és fizetni a kamatokat. Ennek ellenére az adósságteher 2001-re már 80 milliárd dollárra növekedett. (Leleplező 2001/4 54.old.). Amíg a magyar társadalomnak évente át kell adnia ellenszolgáltatás nélkül mintegy 8 milliárd eurót - vagyis 2000 milliárd forintot - hozam, adósságtörlesztés és kamatfizetés formájában a pénzvilágnak, addig kormányok jöhetnek-mehetnek, de a rendszerváltás veszteségeinek szegénysége marad. (Drábik János: *Várjuk a zárszámadást* Leleplező 2002/ősz.)

LEHET-E KILÁBALNI?

Bokros Lajos úgy nyilatkozott, hogy az adósságcsapdából nem lehet kilábalni, de gazdaságunk megerősödve egy idő után - szerinte - már alig érezzük majd tehernek a sarc fizetését. („Lesz-e folyamatos, egyensúlyozó gazdaságpolitikánk?” Magyar Nemzet 1995.8.19.) Az így vélekedők fő érve: ha adósságkönnyítést kezdeményeznénk, az jelentősen rontaná gazdasági helyzetünket.

Ezzel szemben például Nagy Pongrác rámutat arra, hogy „*mialatt az adósság-elengedésben részesült országok piaci hitelképességi minősítése 30%-kal javult, az adósságot pontosan fizető Magyarországé éppen 30%-kal romlott.*” Továbbá: a vizsgált „*22 adósságkedvezményben részesült ország közül 16-nak jobb a gazdasági teljesítménye, mint az adósságot pontosan és rendületlenül fizető Magyarországé.*” („Hogyan /nem/ oldódhat meg az adósságprobléma?” Magyar Nemzet 1995.11.21.) „*A huszadik század végén ... már csak két olyan ország van, amely nem kért valamilyen külföldi adósság-elengedést, - csökkentést vagy átütemezést: Peru és Magyarország.*” (Antalóczy Zoltán, Magyar Nemzet 1995.8.14.) Nem állunk tehát egyedül azzal az álláspontunkkal, hogy igenis lehetséges hozzájárulni az adósságcsapdához. A hogyanra egyfajta választ adunk a következőkben.

EGY KILÁBALÁSI FORGATÓKÖNYV

A gazdasági rendszerváltás kormánya - amint megalkotta a Munkahelyvédelmi Törvényt (lásd a 3.2 pontot) és felkészült végrehajtására -, a kül- és belföldi államadósság-szolgálatot *három évre felfüggeszti*, és egyidejűleg egy - jó előre kidolgozott - „*államgazdálkodási tervet*” terjeszt a hitelezők („klubjai”, képviselői, stb.) elé. Ebben kimutatja, hogy a hazai mezőgazdaság valamint a kis- és középvállalkozások fellendítésével, a hazai termelők hazai piacának helyreállításával, az indokolatlan import megfékezésével, a munkahelyek megvédésével és a megszűnt munkahelyek zömének helyreállításával (3.1, 3.2 pontok); vagyonrendezéssel (3.3 pont); és hasonló gazdaságpolitikai intézkedésekkel 3 éven belül jelentős többletet hoz létre a nemzetközi kereskedelmi és fizetési mérlegben, és attól kezdve évente a mindenkor pozitív pénzügyi egyenleg felét

a fordulat napján fennállott tőketartozás, és annak a mindenkori londoni bankközi kamatláb (LIBOR) szerinti kamatának törlesztésére fogja fordítani.

VÉDEKEZÉS AZ ESETLEGES EMBARGÓ (GAZDASÁGI ZÁRLAT) ELLEN

A gazdasági rendszerváltás kormánya felkészül arra, hogy az adórszolgáltatásból való kiszakadás ellenhatásaképpen az adósságcsapda fenntartásában érdekelt hatalmi körök esetleg *gazdasági embargót (zárlatot)* szervezzenek Magyarország ellen. Ezért jó előre kidolgozza a lakosság létfontosságú termékekkel hazai forrásból való ellátásának tervét. Ezzel és az adósságcsapda fenntartásában nem érdekelt államokkal folytatott erőteljes gazdasági kapcsolatfejlesztéssel biztosítja azt az átmeneti időszakot, amíg az embargószervezők belátják, hogy nekik is érdekük a gazdasági kapcsolatokat Magyarországgal mint egyenrangú, érdekeit megvédő partnerrel, a kölcsönös előnyök alapján újra felvenni.

Számolnunk kell azzal is, hogy az adósságszolgálat felfüggesztésének bejelentésére a gyarmatosításunkban érdekelték zároltatják a külföldi bankokban elhelyezett valutatartalékainkat. Erre is fel kell készülnünk. Ilyen megelőző lépés lehet: a Magyar Nemzeti Bank külföldi bankszámlákon elhelyezett valutatartalékainak még a felfüggesztés bejelentése előtti feloldása, és a tartalék dollár-, márka-, jen- stb. bankjegyekben való őrzése. Készpénzzel ugyanis embargó esetén "fű alatt" akár a "harmadik világon" keresztül is pótolhatjuk a kieső importból azt, ami valóban létfontosságú.

Az import jelentős része a multik vámszabad-területi összeszerelő üzemibe érkező alkatrészek, részegységek. Erre a behozatalra a multik ne a magyar valutatartalékból igényeljének külföldi valutát. Oldják meg saját forásaikból. Az import másik jelentős része élelmiszer. Ha ez elmarad, nagyon jót tesz a magyar gazdáknak. Az autók, kozmetikumok és hasonló importját egy ideig tudjuk nélkülözni. A valóban fontos import megbénulását tehát elkerülhetjük.

Arra is gondolnunk kell, hogy az exportunk mintegy 70%-a az Európai Unióba megy. (Ez nagyobb egyoldalúság, mint amivel a Szovjetunióhoz és a KGST-hez kapcsolódtunk!) Egy gazdasági embargó ezt is befagyaszthatja. Ennek az exportnak a túlnyomó részét azonban a vámszabad területeinken működő multik bonyolítják le. Ezt nyilván nem fogják befagyasztani, mert ez sokkal inkább a multikat sújtaná, mint a valódi magyar gazdaságot. Az igazi magyar export befagyasztásával ideig-óráig okozhatnak nehézséget, de ez áthidalható. A Nemzeti Banknál lévő külföldi bankjegy-tartalékból legalább egy évig fedezni lehet – nem-ellenséges üzleti körökön keresztül - a nagyon fontos importot. Addig pedig erőteljes gazdasági diplomáciával és szervezéssel a nem-ellenséges piacokon lehet annyi teret szerezni a magyar áruknak, amivel a létfontosságú import fedezhető.

Az esetleges embargós évek átvészelését az időközben létrehozott szövetkezeti bolthálózat is elősegíti (lásd a 3.1 pontot).

AZ ÚJABB ELADÓSODÁS MEGELŐZÉSE

Annak meggátlására, hogy egy balkezes vagy korrupst kormányzat az előbbieket szerint rendbetett gazdaságot újból káoszba döntse, törvényt kell hozni, amely - a hasonló kanadai törvény példájára - megtiltja, hogy deficitet költséget terjesszenek az

Országgyűlés elé, és előzetes népszavazási hozzájáruláshoz köti államkölcsön bármilyen formában való felvételét.

3.6 Új választási törvény, visszahívható képviselők, kétkamarás országgyűlés

A KÉPVISELETI DEMOKRÁCIA SZÜKSÉGESSÉGE ÉS PROBLÉMÁI

Az ember társas lény. Bár rendkívüli körülmények között, ideig-óráig egy magányos ember is életben tud maradni, de az a természetes, hogy az emberek csoportokban, közösségekben élnek. Ősi gyakorlat, hogy egymás mellett élő több, vagy több tucat család - egy-egy falu - időről-időre vezetőt, bírót választ, akinek feladata a többeket vagy mindenkit érintő ügyek eldöntése, vagy a közös döntés megszervezése és végrehajtása. Tulajdonképpen a bíróra rábízta a falu felnőtt lakossága, hogy a közösség nevében, a közösséget *képviselve* járjon el. Amikor a falugyűlésen a közösség tagjai közvetlenül döntenek a falu ügyeiről, *közvetlen demokrácia működik*. Erre nyilván csak ritkán, nagyon fontos ügyekben kerül sor. Az ennél kisebb ügyekben a falu közösségét képviselő bíró dönt, és gondoskodik a döntés végrehajtásáról is. Ez a *képviseleti demokrácia* működése.

Történelmileg úgy alakult, hogy nagyobb, együtt élő csoportok nem egy képviselőre - a bíróra - bízzák a közügyek intézését, hanem többre, akik *képviselőtestületet* alkotnak, és többségi határozatok alapján intézik az ügyeket.

Egy faluban, ahol az emberek nemcsak, hogy ismerik egymást, de egymás családját is jól ismerik a nagyszülőkig és még tovább, jó esély van arra, hogy az emberek nem csalódnak választottjaikban. Nem ez a helyzet a városi, vagy éppen az országos képviselőtestületek megválasztásánál, ahol egy választókörzetben többtízezer (Magyarországon a jelenlegi törvény szerint átlag 130 ezer) ember választ egy-egy képviselőt. Egy ilyen választás sokkal kevésbé lehet megalapozott. Ezen a szinten jelennek meg igazán a képviseleti demokrácia jellegzetes problémái.

A nagy létszámú közösségek képviseleti demokráciájának alapvető problémáját talán a legkifejezőbben J.J.Rousseau fogalmazta meg, mintegy kétszáz évvel ezelőtt, amikor a képviseleti demokrácia mintaképének tekintett Angliáról a következőképpen írt: *“Az angol nép szabadnak gondolja magát, de erősen téved; csak a parlamenti képviselők megválasztásának idején szabad: mihelyt megválasztotta őket, ismét szolganép és semmit sem számít.”*

SZABAD ÉS KÖTÖTT MANDÁTUM

A választóknak ez a kiszolgáltatottsága a szabad és kötött mandátum (megbízás) kérdésével függ össze. Ha egy képviselő *kötött mandátumot* kap, akkor a választók által jóváhagyott programot kell végrehajtania, megvalósulását elősegítenie, különben a választók visszavonhatják a megbízást, azaz *visszahívhatják*. *Szabad mandátum* esetén a képviselő belátása szerint köteles szolgálni választói érdekeit, és a mandátum lejártáig (többnyire 4 évig) nem kérhető számon, nem hívható vissza.

Magyarországon a nemesi előjogok XIX. századbeli eltörléséig az öngazgatás a nemesség kiváltsága volt. A nemesek vármegyékbe szerveződtek, és minden vármegyey

egy-egy képviselőt („követet”) küldhetett az országgyűlésbe. E képviselők számára a megye nemesei meghatározták, hogy a napirenden lévő országos ügyekben hogyan kell állást foglalniuk, tehát *kötött mandátumot* kaptak.

Az euro-atlanti kultúrkör polgári demokráciáinak kialakulásánál azonban érvényesült a képviselőknek az a törekvése, hogy függetlenítsék magukat választóik akaratától. Így alakult ki a *parlamentáris párturalom* (Lásd az 1. fejezetet.) Ennek “hivatalos” indoka az, hogy a választók többsége gyakran nem ismeri fel helyesen saját érdekeit, különösen hosszú távú érdekeit; de ezeket a hosszú távú érdekeket talán nem kevésbé gyakran a képviselők sem ismerik fel helyesen, mert bizony nem állnak olyan nagy szellemi magasságban választóik fölött. Emellett a képviselők - a tapasztalat szerint - gyakran vétenek az *önzetlenség* követelménye ellen, és számosan hajlamosak arra, hogy a közérdeket szándékosan alárendeljék saját anyagi-hatalmi érdekeiknek. A hatalmi pozícióba kerültek meghatározó része - a tapasztalat szerint - arra törekszik, hogy hatalma erkölcsi korlátok nélküli, valójában *uralom* legyen, melynek fő célja a *zsákmány*: Közhatalmi pozíciók, amelyeket legális (meg nem szolgált fizetés, végkielégítés és nyugdíj) és illegális (korrupciós) pénzszerzés, és a hatalmaskodással való kéjelgés forrásának tekintenek. Különös veszéllyel jár ez napjainkban, amikor a nemzetközi pénzvilág, jelentős részben éppen a politikusok megvásárlásával törekszik - nem kis sikerrel - arra, hogy a közhatalmat a maga szolgálatába állítsa, és miután a tömegbefolyásolást is maga alá gyűrte, az államok - azaz, a demokratikus intézményrendszer - fölé emelkedve ténylegesen egyre inkább globális diktatúrát gyakorol.

Sok demokratikusan hatalmi pozícióba került testületi többség - a tapasztalat szerint - arra törekszik, hogy hatalma korlátlan legyen. Az állampolgárok ettől való megvédésének döntő eszköze: *a képviselők visszahívhatósága* (kötött mandátum). Ennek módjára hamarosan visszatérünk.

TERÜLETI ÉS LISTÁS KÉPVISELŐK

Az országos választásokhoz az ország területét *választókerületekre* tagolják. Az egyes választókerületekben többségi szavazatot nyert jelöltek válnak *területi képviselőkké*. A listás rendszerben a pártok listákat állítanak, és a választóknak a listákra adott szavazatai döntenek el, hogy a pártvezetők által a listára helyezettnek közül hányan válnak *listás képviselővé*.

Az angolszász gyakorlatban a parlamentet kizárólag területenként választott képviselők alkotják. Ennek hátrányát egy példán szemléltetjük.

Tegyük fel, hogy egy ország választóinak 51%-a egy *kék* program, 49%-a egy *drapp* program híve. Tegyük fel továbbá, hogy a *kékek* és a *drappok* egyenletesen oszlanak meg a választókerületek között. Ebben az esetben - az angolszász rendszerben - a parlament valamennyi tagja *kék* lesz, a választók 49%-a pedig képviselő nélkül marad. Ez egyrészt méltánytalan a 49%-kal szemben, másrészt akadálya annak, hogy új eszmék fokozatosan teret nyerjenek a parlamentben. Ezt korigálja az európai kontinensen elterjedt vegyes - területi és listás - rendszer.

A listás képviselők parlamentbe jutási technikájának egy lehetséges módja: azokat a szavazatokat, amelyeket olyan választókerületekben adtak le pl. a *kékekre*, ahol a *kék* jelölt nem szerzett többséget, országosan összesítik, és a *kék listán* szereplő jelöltek e szavazatok arányában kerülnek be a parlamentbe. Ha például az országban 10 millió választópolgár szavazott, és 100 választókerület van, a részvétel pedig 60%-os,

akkor egy választókerületre 60 ezer szavazat esik. Ennek megfelelően a *kék listáról* annyi képviselő kerül a parlamentbe, ahányszor 60 ezer szavazatot tesz ki a kisebbségben maradt *kék* képviselőkre leadott szavazatok száma. Tehát ha - példánk szerint - egy választókerületben 60 ezer szavazatot adtak le, és 40 ezer szavazattal egy *drapp* képviselő kapott mandátumot, a kisebbségben maradt *kék* szavazatok száma 20 ezer. Az ilyen kisebbségi szavazatok országos összegét kell - példánkban - 60 ezerrel osztani, hogy megkapjuk a *listás kék* képviselők számát. (Ezt a technikát csak a „lista” fogalmának jobb megértése végett közöljük, egyáltalán nem biztos, hogy ez a probléma legjobb megoldása.)

A KÉPVISELŐK VISSZAHÍVHATÓSÁGA

Mint az 1. fejezetben már szoltunk róla, a jelenlegi rendszerben elsősorban a pártvezetőktől, vagy még inkább a mögöttük lévő pénzhatalmi köröktől függ, hogy kik jutnak be a parlamentbe. A jelenlegi magyar választási törvény szerint 750 ajánlás kell ahhoz, hogy valaki képviselőjelölt lehessen. Az ajánlások összegyűjtése pedig - a tapasztalatok szerint - elsősorban pénzkérdés. És még csak ezután jön a választási kampány költsége. Ennek folytán főszabály szerint *pártkatonák*, azaz a pártvezetők iránt feltétlenül hűséges emberek kerülnek be a parlamentbe, alkotnak pártonként frakciót (csoportot), és a frakcióvezetők - azaz a pártvezetők - vezényszavára szavaznak. Ezt kell felváltania egy olyan választási rendszernek, amelyben *a pártvezetőség által kézben tartott képviselők helyébe a választópolgárokhoz kötődő, általuk felelősségre vonható, visszahívható képviselők kerülnek. Példa egy ésszerűen korlátozott visszahívási eljárásra:*

- * Az eljárás alapja kizárólag a közjegyzői letétbe helyezett *választási program* konkrét, megfogható pontjainak megsértése lehet (vállalt intézkedés határidős kezdeményezésének ill. támogatásának elmulasztása, vagy éppen ellentétes intézkedés támogatása). A képviselő általános magatartása, a választási programban nem szereplő kívánságok visszautasítása nem lehet oka visszahívási eljárás indításának.
- * A ciklus első és utolsó évében nem kezdeményezhető visszahívás.
- * A visszahívást legalább háromtagú állampolgári bizottság kezdeményezheti, ha megszerzi ehhez az adott választókerület választópolgárai 1%-ának írásos támogatását. Ezzel *legitimált kezdeményező bizottsággá válik*. A legitimált kezdeményező bizottságnak a közhatalom megfelelő eszközeit biztosít a visszahívási kampányhoz (pl. 4 héten keresztül ingyenes, felszerelt irodahelyiség, hirdetés a helyi médiumokban). Ugyanezeket az eszközöket biztosítja a megtámadott képviselő számára is.
- * A kampány után helyi népszavazást tartanak. Legalább 50%-os részvétel és legalább 2/3 „visszahívom” szavazat kell a mandátum érvénytelenítéséhez.
- * Ha a népszavazás nem eredményez visszahívást, a kezdeményező bizottság tagjai 5 évig nem lehetnek újra kezdeményezők.
- * Ha van jelölt, a helyi népszavazás egyben azt is eldöntheti, hogy ki legyen a visszahívott képviselő utódja.

Az ismertetett eljárás szoros személyes kapcsolatot létesít a képviselő és választói között. Mint láttuk, a részvételi demokrácia biztosítéka a képviselők visszahívhatósága. Ez a területi alapon választott képviselők esetében egyszerűen megoldható, de megoldható a listával kombinált rendszerben is. Az ajánlott választási rendszerben a

területileg választott képviselők fölött a pártvezetőségek nem gyakorolnak fennhatóságot, ez a választókerületenként szerveződött választási bizottságok jogköre.

Egy lehetséges megoldás a listás képviselők felelősségre vonhatóságának technikájára: A listás képviselők fölött megmaradna pártjuk felügyelete, de nem a pártalkotmány, hanem állami törvény által meghatározott módon. E szerint azt a listás képviselőt, aki megszegi pártja választási programját - aminek alapján a választók a listára szavaztak - a párt tagságának e célból összehívott országos értekezlete vonhatja felelősségre és hívhatja vissza. Ha párt szegi meg választási programját, bármely állampolgár, vagy az ügyészség kezdeményezésére bíróság a párt valamennyi listás képviselőjének mandátumát megsemmisítheti.

A területi és listás képviselők e programjavaslat kidolgozói által javasolt aránya: az összes képviselő 2/3-a legyen területenként választott, 1/3-a listás. (Ma több a listás képviselő, mint a területi.)

SZOMSZÉDSÁGI KÖZÖSSÉGEK: A LEGALULRÓL FÖLÉPÜLŐ ÖNIGAZGATÁS

A szomszéd-sági közösségekkel jól bevált magyar hagyományt keltünk új életre. Pillantsunk bele Kemény Bertalan idevágó tanulmányába. (*“A területi autonómia elemi egységeinek történeti modellje: a tizedesi intézmény”* in *“A helyi cselekvés”* szerk. Köles Sándor és Varga Csaba. Magvető Kiadó 1988.) Ez az írás a népi közigazgatásnak, a területi öngazgatás elemi egységének igen ősi intézményét, a *tizedesi intézményt* mutatja be. *“Úgy vélem - írja Kemény - a tizedesi intézmény a társadalmi viszonyait strukturálni kezdő ember belső természetéből fakadó, szinte ösztönös formáció. A vérségi kötelékek lazulása idején keletkezhetett, tehát annak sok mozzanatát magába foglalhatta. ... A társadalom szervezésének egyik legelterjedtebb módja, a tízes és száz-as egységekbe való beosztás Árpád-kori társadalmunkat is jellemezte.”* A székelyföldi falvak tizedekre oszló települési rendszere arra mutat, hogy – a hadak tízes-száz-as tagolása mellett - már az Árpád-korban megjelent a tizedes szervezés térbeli formája is. *„Középkori városainkban a társadalom szervezése kettős síkú, egyrészt a hivatás, a mesterség vonalán (céhek), másrészt pedig topográfiai elv (lakhely) alapján történt (tizedek, utcák, városnegyedek). Miben állt a tizedes tevékenysége, tiszte? Csizmadia Andor debreceni, szegedi, váradi, szatmári, szombathelyi, győri, pesti, egri, kolozsvári stb. adatokkal mutatja be az intézmény működését a XVI-XVIII. században. A tizedes számon tartja a területén élőket. Vigyáz ‘az idegenekre s az erkölcsökre’. Felügyel a tűzrendészetre. Háborús időkben a tizedalja férfinépét ő állítja ki a falakra őrzésre. Szervezi a közmunkát. Békebíró a lakosok közötti kisebb-nagyobb vitás ügyekben. Ha szükséges, bírságot is. A városi tanács büntette is azt, aki panaszos ügyét a tizedes, az utca kapitány megkerülésével a városházán kezdte intézni. Az utcák tisztasága, hidak, pallók stb. karbantartása is a tizedes gondja volt. Kisebb kiadásaira önadóztatás révén pénzalapja volt. Ezt utcaszernek hívták, amit mindenki fizetett. A városi adó kivetése és beszedése is negyedenként, utcánként, a tizedesek segítségével történt. Ők ismerték legjobban a polgárok anyagi helyzetét. ... Ahány város, annyi megoldás a részletekben. A lényeg azonban többé-kevésbé azonos, és pedig az, hogy utcánként, tízházanként tömörült a lakosság, és több utca, tized alkotott egy negyedet - vagy kapitányságot. A tizedesek képviselték a város teljes közösségét, szemben a polgárok által választott, hatósági jogokat gyakorló tanáccsal. ... Egykor a városi igazgatás nem ismerte azt a fogalmat, hogy szociálpolitika. Volt kórházügy, esetleg kolduskérdés, ami megjelent a városi tanács szintjén. De a tize-*

dekben minden megoldódott, ami a kölcsönös segítség révén lehetséges volt, a tizedes összehozta a szükségét a segítő szándékkal.”

A tizedesi intézmény itt-ott még a XIX. század közepén is működött. A két világháború között újabb kísérletek történtek a tizedesi intézmény modernizált felélesztésére. Kemény Bertalan három ilyen kísérletről számol be, amelyeket csak a második világháború, vagy annak előszele sodort el. Itt az ideje, hogy ezt az ősi társadalomszervezési módot mai városainkban, falvainkban újraélesszük.

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A MAI SZOMSZÉDSÁGI KÖRÖKET?

Egy *szomszédsági kör* legalább 10 és legföljebb 100 háztartást fogjon össze. Földrajzi határait úgy kell meghúzni, hogy minden szomszédsági kör természetes közösséget alkosson, vagy ilyen közösség kialakulása számára jó feltételeket képezzen. Egy szomszédsági kör *alakuló gyűlésen* jön létre, ahol *szomszédsági megbízottat* is választanak. Kívánatos, hogy az alakuló gyűléseket a terület szerint illetékes önkormányzati képviselő szervezze. Az alakuló gyűlésen a háztartások minden tagjának egy szavazata van. (A gyerekek szavazati jogát a háztartás felnőtt tagjai között osztják fel.)

A szomszédsági körök alapsejtjei a község közigazgatási-politikai szervezetének, és ha a községben megalakul egy *a lakosság zömét magába foglaló általános szövetkezet* (lásd a 3.1 pontot), egyben ennek is alapsejtjei lehetnek ugyanezek a szomszédsági körök.

Akkor lehet számítani arra, hogy a szomszédsági körök közösséggé fejlődnek, ha részint a települési önkormányzattól, részint a szövetkezettől olyan közösen ellátandó feladatokat kapnak, amelyek számukra fontosak. És akkor fognak gondos mérlegeléssel hiteles szomszédsági megbízottat választani, ha fontos számukra, hogy a megbízott jól szervezze együttműködésüket, és jól képviselje érdekeiket.

A *szomszédsági megbízott* mind a települési önkormányzat, mind az általános szövetkezet feladatkörében föl-le-irányú közvetítőként működik, és egyben a szomszédság érdekvédelmi képviselője. Számára mindkét szervezet külön-külön a mindenkori minimálbérnek megfelelő havi díjazást ad. A megbízott ebből fedezi adminisztrációs költségeit is.

A szomszédsági megbízottnak a helyi szövetkezet olyan kiképzést és folyamatos tájékoztatást nyújt, hogy a szövetkezeti pénzügyek, a tagok jogai és kötelezettségei, a szövetkezet területén megnyíló munkalehetőségek, igénybe vehető szolgáltatások stb. tekintetében tanácsadója, és az ügyintézésben segítője lehessen a szomszédságban lakóknak. Értelemszerűen hasonló kiképzést és tájékoztatást kap a megbízott a területileg illetékes önkormányzati képviselőtől is. Így önkormányzati ügyekben is tanácsadója és segítője a szomszédságnak. A megbízott a szomszédságot érintő közös akcióknak (csatornázás, játszótér, stb.) is kezdeményezője és szervezője.

EGY MEGOLDÁS A PÁRTURALOM FELVÁLTÁSÁRA: A BECSÜLETSZERZŐDÉS

Az új választójogi törvényt az országgyűlési többségnek (a jelenlegi rend szerint 2/3-os többségnek) kell megalkotnia. A tapasztalat azt tanítja, hogy a képviselők erős tömegnyomás nélkül nem fogják törvénybe iktatni saját visszahívhatóságukat. Ezt a tömegnyomást közvetíthetik a *becsületszerződések*. Ennek lényege: A választópolgárok már egy a jelenlegi törvény alapján szervezett választás előtt az előbbieken ajánlott

módon *jelölőbizottságokat* alakítanak, amelyek jelöltjeikkel olyan *választási szerződést* kötnek, amelyet majd az új törvény ír elő. Ebben a szerződésben a jelöltek kötelezik magukat - többek között - az új választási törvény megalkotására, azzal a szankcióval, hogy ha megszegik a szerződést, önként lemondanak mandátumukról. Mivel ezt - az új törvény hatálybalépése előtt - jogilag nem lehet kikényszeríteni, e vállalás betartása a szerződő képviselő becsületén múlik. Mivel azonban nem tételezünk fel eleve minden képviselőt becstelennek, továbbá mivel a jellemgyenge képviselőket is szorítja, hogy szerződésszegésük nyilvánosságra kerülése derékba törheti politikai karrierjüket, várható, hogy ilyen módon megtehetjük ezt a döntő lépést a párturalom megszüntetése felé.

KÉTKAMARÁS ORSZÁGGYŰLÉS

A területi választásokkal létrejött Képviselőház mellett az Országgyűlésnek egy *második háza* is alakul, a *Felsőház*, amelyet - jó közelítéssel - *a hivatásszervezetek és a társadalmi (civil) szervezetek házának is tekinthetünk*. Ez az érdekvédelmi szervezetek, az egyházak, a szakmai (tudományos) testületek és egyesületek, a nemzeti kisebbségek szervezetei küldötteiből, és az államfő által meghívott néhány nagy tekintélyű személyiségből áll. Az európai kultúrkörben kialakult gyakorlatnak megfelelően a végső döntéseket általában a képviselőház hozza, a második kamara feladata a többoldalú megfontolás, újratárgyalás kezdeményezése, az elhamarkodott döntések megelőzése. A társadalom alapvető kérdései tekintetében a két ház együttes döntése szükséges.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	1
0.1 Józan ésszel	1
0.2 Természetes gazdasági rend	3
0.3 Az Argentín példa	3
0.4 "Kuba alkotó válasza a nehéz időkre"	4
1. A világválság	5
Válságtünetek	5

„Kapitalizmus munka nélkül”	6
Az öngyilkos globalizmus	6
Centrum és periféria	7
A pénzhatalom diktálta gazdaságpolitika sehová sem vezető céljai	7
Kína	9
A válság alapvető oka	9
A pénzuralom közhatalma: a parlamentáris párturalom	9
<i>Források</i>	10
2. Jobb jövőnk alapja: a természetes gazdasági rend	10
2.1 A természetes társadalmi rend alapelvei és a szentkorona-tan	10
Értékrend	10
Társadalomszervezési alapelvek	11
Az emberi személy alapjogai	12
Az alapelvek érvényesülésének feltétele	12
Összhang a szentkorona-tannal	12
2.2 Az alapelvek a gyakorlatban: tulajdonszerkezet	13
Háromfajta tulajdon	13
Vállalkozói tulajdon	14
Az alkotó vállalkozók védelme	14
Vállalati gazdaságosság	15
Az öröklés	16
A szellemi alkotások tulajdonjoga	16
2.3 Az alapelvek a gyakorlatban: pénz- és hitelrendszer	16
Pénzrendszer, köz- és magán-pénzrendszer	16
A hitelrendszer társadalmasítása	17
A hitelek forrása és dinamikája	18
A bankok szerepe	19
Összefoglalás	19
2.4 Az alapelvek a gyakorlatban: illeszkedés a világgazdasághoz	20
A gazdaságfejlesztés alaprétege:	
a kis- és középvállalkozások és a gazdák	20
Az állam feladata	20
Kétrétegű ipar	21
Az ipari újjászületés intézményei	22
2.5 Rendszerváltás az agrárpolitikában	22
Az agrárpolitika céljai	22
A mezőgazdaság társadalmi szerepe	22
Az agrárium közgazdasági sajátosságai	23
A magyar agrártársadalom két történelmi rétege	23
Birtokpolitika	23
Termékpálya-integráció	24
Agrárrolló	24
Rendszerszemlélet	24
2.6 Rendszerváltás az energiapolitikában	24
2.7 Rendszerváltás a közteherviselésben	26
Az igazságos közteherviselés elvi alapjai	26
Adónemek	27
Földérték-adó, telekérték-adó	27
A földjáradék elvonásának módja a földtulajdon társadalmasítása után	28
Örökösödési adó	28
Igazságos személyi jövedelemadózást!	29

A vagyon alkotmányosértő titkossága	29
Főállású anyaság	30
Évi adótervezés	30
2.8 A szolidaritáson alapuló nyugdíjrendszer visszaállítása és a személyi fogyasztási adó nemzedéki megosztása	30
Szolidaritási nyugdíjrendszer	30
A személyi fogyasztási adó nemzedéki megosztása	31
2.9 Rendszerváltás a környezetvédelemben	31
Kategorizálás	31
A mezőgazdasági tevékenység szabályozása	32
Az egyes ipari tevékenységek szabályozása	32
A bányászat szabályozása	32
A vízgazdálkodás szabályozása	33
Élővizek természetes jellegének megőrzése	33
Élővizek mederalakulásának megőrzése	33
Az erdőgazdálkodás szabályai	33
Infrastruktúra létesítés szabályai	34
Szállítási infrastruktúra kiépítésének szabályozása	34
A fajokkal és fajtákkal való gazdálkodás szabályozása	35
Fenntartható települések szabályozása	35
A túrizmus szabályozása	35
Intenzív használatú területek	35
3. A gazdasági rendszerváltás sarkalatos intézkedései és a hatalomváltás menete	36
3.1 Föld- és piacvédelem az EU-joggal összhangban	36
Szövetkezeti hálózat	36
Mit várhatunk a helyi általános szövetkezetektől?	37
Vásárlási utalványok	37
Árukínálat teremtése	38
Árukereslet teremtése	38
Az ár-előny forrása	38
A helyi termékek előnye	38
Forgásbiztosítás	38
Megtakarítás és helyi hitel	39
Az infláció megkerülése	39
Közösségi felhalmozás	39
3.2 Munkahely-védelem az EU-joggal összhangban	39
Munkahelyvédelmi törvény	39
Nem kommunista államosítás!	40
3.3 Tiszta lap a közéletben: tényfeltárás, vagyonelszámoltatás, felelősségre vonás, beleértve a privatizációs bűnök feltárását is	41
Tényfeltárási törvény	41
Különleges ügyészi-bírói szervezet	41
Vagyonelszámoltatási törvény	41
Különleges szervezet, határidős eljárás	42
3.4 Tiszta lap az igazságügyben	42
3.5 Az adósságcsapda felszámolása	43
Mi az adósságcsapda?	43
A magyar adósságcsapda története	43
Lehet-e kilábalni?	43
Egy kilábalási foratókönyv	44

Védekezés az esetleges embargó (gazdasági zárlat) ellen	44
Újabb eladósodás megelőzése	45
3.6 Új választási törvény, visszahívható képviselők, kétkamarás országgyűlés	45
A képviseleti demokrácia szükségessége és problémái	45
Szabad és kötött mandátum	46
Területi és listás képviselők	46
A képviselők visszahívhatósága	47
Szomszédsági közösségek: a legalulról felépülő közigazgatás	48
Hogyan szervezzük meg a mai szomszédsági köröket	49
Egy megoldás a párturalom felváltására: a becsületszerződés	49
Kétkamarás országgyűlés	50